

reg vagyok itt, s futott tovább, ki tén, anélkül, hogy

otta egy hang szo- s homokon. az? — kiáltott Keo- e. De hiába fürké- t a látszat szerint

szer tovahaladni — te azonban nem Gyorsan! Gyűljöd a gyökereket, hogy

gy itt? — kérdezte

ted — mondta Le- ahogy az asszony Szedd össze a fa- eket, mielőtt apám

ágikus tüzelőanya- a pedig követte és s meggyújtották a alatt, mialatt a tűz a és remegve fi- hua láthatatlan ke-

Lehua meg gyor- tek s a lángok ma- teltek Keola kezét. ta a lélegzetével s elégett s az utolsó s ime Keola és Le- ak a szobájukban. k feleségét végre elküli öröm töltöt- oklog volt, amiért és köihetett egy- és boldogabb volt kimenekült az em- Az egész ügy n világos és Lehua erről beszélgettek, geten maradt. Ha tartózkodik, akkor Ha azonban elszar- ter Molokaiba, ak- szomorú nap lesz nára. Beszélgettek ségerül meg arról, ni a tengeren. Ké- hogy hol fekszik nek egy térképet és lságot és amennyi- a távolság olyan eg ember alig jár- al nem tűnt taná- n boszorkánymes- aminő Kalamake, maukat és végül gy fehér hittérítő-

la az elsőnek, aki- elmesélte az egé- szemrehányások- ért második fele- t azonban a töb- dűdött rá, hogy az moznai semmi ér-

ven azonban — zitek, hogy stá- terzett pénz, ugy gy egy részét ad- másikat részét pe- Ami pedig az zket illeti, legjob- rtjátok magatok-

értesítette a ho- annyira, ameny- make és Keola helyénvaló volna.

ogadták a taná- rt adományoztak hittérítő alannak llett lennie a fa- tól kezdve egész m hallottak Ka- ban Kalamake a tte el, vagy pe- tok szigetén for- dná azt meg-

zsido regénye 400 le... könyvosztí ban

zsido regénye 400 le... könyvosztí ban

zsido regénye 400 le... könyvosztí ban

zsido regénye 400 le... könyvosztí ban

zsido regénye 400 le... könyvosztí ban

zsido regénye 400 le... könyvosztí ban

zsido regénye 400 le... könyvosztí ban

zsido regénye 400 le... könyvosztí ban

zsido regénye 400 le... könyvosztí ban

KIADÓHIVATAL TELEFON: 9-77
Str. Baron L. Pop 10
SZERKESZTŐSÉG TELEFON 1-77
 Ejjeli telefon (nyomda) 2-02
ELŐFIZETESI ÁRAK:
 Egész évre 1150 Lei
 Félévre 600 "
 Negyedévre 320 "
 Egy hóra 110 "
IX. évfolyam • 22. szám
 1928 Október 5. péntek
 • 5688 • Tisri 21 •

Cenzurat: Sucle

UJ KELET

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

Lloyd George és a flotta-egyezmény alkonya

Még a leghitlenebbek sem tagadják, hogy az isteni gondviselés metafizikai elképzelésén túl — a cselekedeteknek is megvan a logikus visszaható erejük, melyek előbb-utóbb megbüntetik azokat, akik a természet rendjével ellentétes aktivitásokban próbálják kiadni túltengő individualizmusukat. Ennek illusztrálására ismét egy nagy példa és tanulság áll előttünk: Lloyd George esete, akit pártjának leghatalmasabb s anyagilag legtehetősebb alvezére: Sir John Simon hagyott faképnél, ezzel a cselekedetével dokumentálva, hogy neki is annyira elege van Lloyd Georgeból, mint akár Baldwinnak, vagy Macdonaldnak. Sir John Simon megfutamodása a liberális pártból — általános vélemény szerint — csődjét jelenti az angol liberális pártnak s amennyiben a liberális pártnak, úgy Lloyd Georgenak is.

Lloyd George ellen Angliában ma mindenki összefog, még a saját pártja is. Ez pedig olyan végzetes és tárgikus fordulat, amely minden indok nélkül és meglepetésszerűleg nem szokott bekövetkezni. Triviális szólásmóddal élve: Lloyd Georget elérte a fátum, — de e népies meghatározáson túl jól tudjuk, hogy Lloyd Georget nem a fátuma, hanem csupán cselekedeteinek megtörténikája érte utól. Lloyd George most fizet azokért a bűnökért, amelyek örök opportunizmusának voltak bürokvirágai s amelyekkel a békeszerződések idején megmérgezte a népek és egész Európa atmoszféráját, hogy nemsokára utána ő maga törjön polcát a békeszerződések által szankcionált neomilitarizmus és elnyomás szellemé felett. Lloyd George bukásának objektív okai lassan-lassan megszülettek az ellene irányuló szubjektív hangulatot, a konzervatívok felületességgel a munkáspárt árulással vádolja és saját pártja sem lát benne immár mást, mint egy mulatságos öreg komédiást, aki megszedíteni immár nem, csupán mulattatni tudja közönségét.

Annai dicsőség és siker után kétség-telenül szomorú vége ez egy tragikus komédiának, amelynek tragikus figurái Európa népeinek szerencsétlenségéből válszáltak ki, nem többért és nem kevesebbért, minthogy materiálul szolgáljanak Lloyd George politikai rendezői ambícióinak. A komédia vége szomorú, de valószínűleg csak Lloyd Georgera nézve az. Az egykori premier bukása nem az angol liberális szellem, csupán a párt bukását jelenti s valószínűleg leegyszerűsíti és megítéltja az angol politikai közélet mai nyugtalan atmoszféráját, visszahozza a két-párt rendszert, a toryk és vighet küzdelmét a legközelebbi választásokon. Mert az bizonyos, hogy ha a nemsokára beköszöntő angliai választásokon a liberális párt már csak mint törődékpárt vesz részt, úgy a választási esélyek kizárólag a konzervatívok és a munkáspárt között fognak megoszlan. Helyesebben: az igazán liberális szellemű angol polgárság a munkáspárt oldalán fogja felvenni a küzdelmet Baldwinék ellen, hogy ezzel is erősítse a béke és a szociális megnyugvás politikáját a nyugtalan Európában.

Az amerikai imperializmus ma már elérkezett arra a fokra, amelyen egyetlen kézmozdulattal realitássá tudja varáz-

szolni — Persze mindig mások számára — a maga részéről leghatalmasabb paradoxont — a pacifizmust és a leszerelést. Kétségtelen, hogy Amerikának ez a hatalma nem morális, hanem kimondottan gazdasági tulsúlyából ered s e pillanatban leggyűlöltebb riválisa: Anglia ellen irányul. Amerika pacifista gesztusa ezuttal Franciaországra sújtott le s Franciaország, a nagy adós, vazallusi engedelmességgel sietett felbontani, illetőleg nyilvánosságra hozni azt a flotta-egyezményt, amelyet nemrégiben An-

gliával kötött. Ez a flottaegyezmény az amerikai imperializmus szemébe, mely ideges nyugtalansággal nézi a még mindig intakt angol tengeri hegemoniát, a legnagyobb ellenhatást váltotta ki Washingtonban Franciaország ellen, amely annyi dollárjával tartozik, mint amennyi csillag ragyog az európai égen. A yetki mentalitásnak misem volt könnyebb, mint ez ellen az angol tengeri hegemoniát támogató egyezmény ellen latba vetnie a leszerelés és pacifizmus frázisait s egyben Francia-

országra, adósára gazdasági eszközökkel hatnia s „okos belátásra” kényszerítenie. Franciaország nem sokáig mérlegelhetette a helyzetet, mert a frankstabilizációt követő nyugalmi hónapokban nem tehette ki magát annak, hogy a „pacifista Amerika” végrehajtónak csapjon fel ellene s minden átmenet nélkül előrangossa a háborus tartozások ügyét. Ez a kulisszák-mögötti magyarázata a francia-angol flottaegyezmény szétrobbanásának. (s.)

A „Heimwehr“ délelőtt, a szocialisták délután fogják megtartani október 7-iki felvonulásukat

Az osztrák szociáldemokraták a rend fentartására hívják fel a tömegeket

Wien, október 4. A szociáldemokrata párt ma közzétette október hetedikére vonatkozó proklamációját. „Nem csatába indulunk október hetedikén — írja a pártvezetés proklamációja — csak a tömegeinkkel akarjuk megmutatni mindenkinek, hogy vagyunk és sokan vagyunk. Ne engedjétek magatokat provokálni senkitől és kerüljétek az összeütközést. Demonstrációknak méltóság teljesnek és békés lefolyásúnak kell lennie.”

Wien, október 4. Buresch dr. alsó-ausztriai tartományfőnök tegnap hosszasan tárgyalta a Heimwehr, a szociáldemokraták és Bécsújhely városi előjárósággal. A tartományi főnök feltételeit a tárgyalások végén úgy a Heimwehr, mint a szociáldemokraták elfogadták s erre dr. Buresch kijelentette, hogy a felvonásokat engedélyezni fogja. Eszerint a Heimwehr felvonulása reggel 9 órától déli 12 óráig tart. A szociáldemokrata

felvonulás déli 12 órakor kezdődik, amikor a Heimwehr csapatok már elhagyták az utcákat. Mindkét csoport fegyveresen vonul fel. A két felvonulás színpontja között semleges zónát allítanak fel, melynek átlépése csak külön e célra szolgáló igazolványok segítségével történhetik. A semleges zónát közbiztonsági szervek szájlik meg s a felvonulók csak a részükre kijelölt területeket használhatják a felvonulás céljára.

Hatmilliárdcal redukálják a jövő évi költségvetést

A „Curentul” szerint a régenstanács tavaszig adott haladékokat Bratianu Vintilának a kölcsön megkötésére. Tovább folyik a háborúság Vajda és Averescu között

(Bucuresti-Bukarest, október 4. Az Uj Kelet tud.) A „Curentul” jelentése szerint Bratianu Vintila legutóbbi audenciája alkalmával hosszú expozét tartott a kölcsöntárgyalások stádiumáról. A régenstanács ismeretesen felhívta a miniszterelnököt, hogy pecizozza, milyen pozitív eredményei vannak az eddigi tanácskozásoknak és mikorra reméli a kölcsön megkötését. Bratianu Vintila közölte a régenstanácsal, hogy Parisban már sikerült mindent elrendeznie és Berlinbe is hamarosan létrejön a megegyezés. Nehéz ségek egyelőre csak a londoni piacon vannak, mert az angol petróleum-troztók a bányáörvény azonnali módosítását kérik. Bár a newyorki pénzpiac mai helyzete egy kölcsön lanszrozására nem éppen a legkedvezőbb, a miniszterelnök mégis reméli, hogy november közepéig sikerülni fog az összes megállapodásokat véglegesen megkötöni és a hirtel 20 millió dolláros előleget is megkapni. A kölcsön lanszrozása ebben az esetben tavaszra halasztódna el.

A nyeregben A pénzügyminisztériumban lázasan dolgoznak a jövő évi költségvetés összeállításán és már beküldték az idevonatkozó instrukciókat az összes többi minisztériumoknak is. A miniszterelnök szóbelileg közölte a kormánytagjaival, hogy 1929-ben az állami bevételek csökkenése várható, épen ezért a minisztereknek minden egyes kiadási tételt a minimálisra kell redukálni. Az üresen álló állásokat nem fogják betölteni, a napidíjasok legnagyobb részét pedig el fogják bocsátani. Az elbocsátások egész sora várható, különösen a női tisztviselői karban. A jövő évi költségvetés így legalább hat milliárd lejt tesz majd ki. Szomorú perspektíva ez az ország gazdasági életére, amelynek reális szükségleteit az ezévi költségvetés sem tudta távolról sem kielégíteni.

ciikcsorozat közzét. Ezzel szemben viszont a „Dreptatea”, a nemzeti parasztpárt hivatalos lapja reflektál tegnapi számban Averescu tábornok támadására és egy egész sereg viszontváddal illeti a néppárt vezérét. Az az ember támadja Vajda Sándort, — írja a Dreptatea, — aki az állam költségén tábaroztatta a birtokát, aki a parlamentet egy házat adományoztatott magának és annak berendezésére bukásakor magával vitte a miniszterelnökségi palota butorait, aki körüll a közvagyon összes rabló csoportosulnak s akinek miniszteri tevékenységéről a vizsgálóbíró dossierjaiban lehet nyomokat találni. A bukaresti Japok tudni vélik, hogy Averescu tábornok valamelyik nap ismét személyesen fog válaszolni a Dreptatea viszontvádjaira.

Az ellenzék „hajbakapott”

Politikai körökben élénken kommentálják azt a hírt, — hogy míg a kormány egyrészlől mindent elkövet hatalmonmaradásának biztosítására, másrészlől sikerült ügyes manőverekkel egymásra zudítani az ellenzék, pártokat. A kormány hivatalos lapjai zajos kárörömmel reagiszlálják a néppárt és a nemzeti parasztpárt közötti éles csatát és elégtelével állapítják meg, hogy „az ellenzék hajbakapott”. Feltűnő, hogy az Indreptatea máriól holnapre beszö: tette a Vajda Sándor elleni támadással megkezdett

Módosítják a választási törvényt

Bukaresti lapjelentések szerint egyébként a kormány elhatározta a választói törvény módosítását. Duca belügyminiszter erre vonatkozólag megbeszélést folytatott a legfőbb törvényhozási tanács egyik tagjával. A választói törvényt egy értelemben módosítják hogy a jelenlegi prémiumrendszer eltűnjön és a mandátumok a leadott szavazatok szárával fognak megegyezni. A törvény ily értelemben módosítása lehetővé fogja tenni a kisebb pártoknak a parlamentbe való jutását is.

Két rabbija és két vezetősége van a szatmári ortodox zsidó hitközségnek

Freund Chajim tovább működik, noha a képviselőtestület kétharmadrésze bizalmatlanságot szavazott neki

(Sátmar-Szatmár, okt. 4. Az Uj Kelet tudósítójától). A szatmári ort. zsidó hitközségben végbement események után Szatmár város közönségét fajra és kérdésre való tekintet nélkül az a kérdés izgatja, hogy hova vezetnek a hitközség viharos jelentői és hogy a közeljövő melyik irányzatot fogja igazolni.

Rekapitulálva az eseményeket, nyár közepe óta a következő nevezetesebb epizódok játszódtak le az említett hitközség életében:

Az első összecsapás

Augusztus 9-én tartott meg Teitelbaum Joel nagykarolyi főrabbi választása. Mint emlékeztetés, az ellenzék minden követ megmozgatót a választás elhalasztatása érdekében, azonban erre nézve sem a beszeresek Központi Irodától, sem a kormánytól nem kapott támogatást. Mint ismeretes, az izgalmas választás nem hozta meg a sikert Teitelbaum főrabbinak, mert pártja legnagyobb erőfeszítése dacára nem nyerte el a leadott szavazatok kétharmad többségét.

Ezen időpont után óriási birkózás keletkezett Freund Chaim pártja és az ellenpárt között. Freundék ugyanis Teitelbaum Joel választását nem tekintették elintézettné, hanem százszázalékos eredményre aspirálva, annak mindenáron való megismétlését tűzték ki célul. Az ellenpárt viszont a vezetői hatalmat igyekezett kicsikarni Freund Chaim és pártja kezéből, hogy paralizálja a Teitelbaum-féle választás megismétlésére irányuló törekvéseket.

Új vezetőséget választ a szeptember 6-iki közgyűlés

Mint ismeretes, az ellenzék törekvése bizonyos mértékig sikert aratott, miután sikerült a belügyminiszteriumtól nyert engedély alapján szeptember hó 6-án egy rendkívüli közgyűlést levezetni, melynek eredményeként a közgyűlés Freund Chaimot és öt társát elmozdította tisztségéből, a Teitelbaum Joel-féle választási aktákat lezártak jelentette ki és az ő választásával megbízott választási bizottságot foszlatta. E közgyűlés ezenkívül új elnököt állított a hitközség élére Guth Sandor személyében, az elmozdított bizottsági tagok helyére újakat választott, a korábban még Teitelbaum Joel főrabbi kandidálása után lemondott képviselőtestületi tagokat reaktíváltá és általában újja szervezte a hitközség vezetőségét.

A döntés, amely máig sem érkezett meg

Emlékeztetés, hogy úgy a felsőbb, mint a helyi hatóságok hatalmas protekcióját élvező Freund-pártnak sikerült hatalmi uton megakadályozni a szeptember 6-iki közgyűlés határozatainak teljes érvényesülését. Ugyanis a helyi hatóságok nem ismerték el a felsőbb rendelkezésre engedélyezett közgyűlés határozatainak hatályát és a hitközségi iroda lepecsételéseivel egyidejűleg a kultuszminiszteriumtól kérték utasítást. A kultuszminiszterium felügyelői küldött ki a helyzet bevizsgálására, aki több napi vizsgálat után azzal tért vissza Bukarestbe, hogy a miniszterium rövid időn belül közölni fogja döntését. Idestova már hetek teltek el anélkül, hogy a szatmári hitközség nagy többségét alkotó ellenzék vezetősége hivatalos értesítést nyert volna a miniszterium elhatározásáról. Az egyes lapokban különböző, egymásnak ellentmondó hírek láttak napvilágot, amelyek hol az egyik, hol a másik párt álláspontjának győzelméről számoltak be, azonban semmiféle rendelet nem közöltetett az érdeklét hitközségi tagokkal, úgy, hogy még ma is, egy hónappal a szeptember 6-iki gyűlés után,

mely homály fedi a miniszterium valódi állásfoglalását.

A kézzel fogható tények azonban, amelyek Szatmáron a hitközségi ügyekkel kapcsolatban a legutóbbi kultuszminiszteri vizsgálat óta történtek, a szatmári zsidóság nagy többségének legnagyobb megrökönyödésére és elkeseredésére azt látszanak igazolni, hogy Freund Chaim elmozdított hitközségi alelnöknek minden privilégiuma megvan ahhoz, hogy ténykedéseivel végig sértse a hitközség tagjait és maga ellen a végsőkig felfeljelje a kedélyeket.

Az ellenzék Ehrenreich Salamont főrabbiává választja

Az említett privilégiumnak tudható be az, hogy Freund Chaimnak sikerült előbb szeptember 20-ra hatósági engedélyt szerezni Teitelbaum főrabbi választásának megismétlésére, majd amikor az ellenzék nagy ügyel-bajjal visszavonta a választás engedélyezését, Freund Chaim ezt szeptember 27-re ismét kijárta magának.

Mint ismeretes, a hitközségi tagok többsége Freund Chaimnak újból növekvő befolyása láttára, kényszerhelyzetben forradalmi lépésre határozta el magát és szeptember 22-én szombaton délután a délutáni istentisztelet keretében közfelkiállással megválasztotta Ehrenreich Salamont szilágyosmlyói főrabbit a hitközség rabbijául. Ez a választás, amely véget vetett a Freund párt ama vádaskodásainak, amelyek meg a miniszteriumig is utat nyertek, hogy a szatmári zsidó hitközség élére az ellenzék valami külföldi irredenta rabbit (?) kíván állítani, a hitközség chaszid elemel közül is sokakat az ellenzék táborába hozott át, olyanokat, akik megelégtettek már a Teitelbaum személye körül folyó izgalmakat és a hitközség ügyét nyugvóponton szeretnék látni.

Freundék csendőri segítséggel megismélték a választást

Azonban Ehrenreich szilágyosmlyói fő rabbi személyének bekapcsolása egyáltalában nem csillapította le a Freund-féle csoport ambícióit és jó összeköttetések révén sikerült nekik az augusztus 9-iki választás megismétlésére szóló engedélyt kijárniok. Annak dacára, hogy Din Tora döntése tiltotta fegyveres erő igénybevételét az esetleges rabbiaválasztásnál és hogy eltiltott belépőjegyek alkalmazása, Freund Chaim választási bizottsága mindkét tilalmat figyelmen kívül hagyta és egyrészt a választás napja előtti óapon kiadott választási igazolványok útján, másrészt pedig nagy rendőrségi és csendőrségi erők felvonultatása révén biztosította magának a nyilvánosság teljes kizárásával járó, egyoldalú választási formaszervezést, melynek segítségével — miután az ellenzék teljesen tartózkodott a törvénytelen választástól — olyan papirforma választást biztosított

tott Teitelbaum rabbinak, amilyent épen akart.

A fantasztikus blanketták

Ennek a blankettaszzerű választásnak tudható be az a fantasztikus számadat, mely szerint 779 „igen” és egy „nem” szavazatot adottott volna le Teitelbaum rabbiára. Egy jó matematikus kiszámította, hogy ha a választás napján minden percében egy-egy szavazó jelentkezett volna, 60 szavazónak óránkénti lezavaztatása mellett is 13 órára lett volna szükség 780 szavazó elintézésére. Ezzel szemben a választás tényleg 8 óra alatt ment végbe, vagyis fizikailag és matematikailag alapon is lehetetlennek bizonyul a Teitelbaum féle választás eredménye.

Két rabbi és két vezetőség

A mai helyzet tehát az, hogy a szatmári hitközségnek két megválasztott rabbija van, ugyancsak két vezetősége és hogy a káosz még nagyobb legyen, a helyi hatóságok a szeptember 6-án lepecsételt hitközségi irodákról most már eltávolították a pecsétet és az irodákat ismét átadták Freund Chaimnak anélkül hogy ezen intézkedés alapját képező hatósági rendeletek ismereteseek lennének.

Ilyen körülmények között a szatmári közönség körében bizonyos fatalizmus terjedt el, amelynek az a motívuma, hogy a hitközség tagjai önmaguk intézik

sorsukat és figyelmen kívül hagyják úgy Freund Chaim ténykedéseit, mint a hatósági intézkedéseket.

Mint a helyzetre rendkívül jellemző tünetet regisztráljuk azt a súlyos dezávalást, amelyben Freund Chaim a jelenleg hivatalosnak tekintett hitközségi képviselőtestület többsége részéről legutóbbi részéről. Ugyanis Freund Chaim október 1-re gyűlésre hívta össze a képviselőket, mely gyűlésnek első tárgyként a mult csütörtökön megismételt rabbiaválasztás tudomásulvétele szerepelt. Bár a gyűlés Freund Chaim magánlakására volt összehívva, 22 képviselőtestületi tag mégis megjelent a gyűlésen és ott olyan leckeletet adtak az összehívó ex-alelnöknek, amellyel nem nagyon díszkedhetik. Ugyanis a megjelent képviselők kétharmadrésze nyíltan bizalmatlanságot fejezett ki Freund Chaimmal szemben, egész alelnöki működését szabálytalannak minősítette, a megjelent rabbiaválasztás tudomásulvétele visszautasította, proponálta a választmány azonnali feloszlását és a választások kiírását egy teljesen új képviselőtestület megválasztása céljából. Freund Chaimot a mindenre elszánt idegembert nem hozta zavarba a képviselőtestület itélete és kijelentette, hogy a rabbiaválasztást olyan lezárt ügynek tekinti, amely felett vitát nem engedélyezhet és az ő működésével kapcsolatos határozati javaslatokat nem bocsátja szavazásra. Erre a többségi képviselők annak kijelentése mellett, hogy nem hajlandók más alkalommal Freund Chaim privátlakásán hitközségi gyűlést tartani, a gyűlésről eltávoloztak és az esetről külön jegyzőkönyvet vettek fel.

A kérdés csak az, hogy a hatóságok meddig fogják még alátámasztani Freund Chaim „vezető” szerepét, akit lassanként minden híve eszenhagy és aki teljesen magára marad, a károlyi rabbi forszírozásának szolgálatában.

A „nedves” republikánusok tömegesen lépnek Smithnek, a demokrata elnökjelöltnek zászlója alá

A demokraták nagy választási esélyei

Newyork, október 4. Az Egyesült-Államok közvéleményét ma már nem foglalkoztatja az angol-francia flottaegyezmény, hanem egyesegyedül a közeledő elnökválasztás. A két elnökjelölt, Smith és Hoover mellett szokatlan propaganda zajlik és már most érezhető, hogy a „nedvesek” pártja fel fog törni. 1916 óta most először van kilátása a demokratáknak a győzelemre. A republikánusok táborából ugyanis tömegesen sietnek Smith zászlója alá, jóllehet mindenki meg van győződve róla, hogy megválasztása után sokáig nem lehet még nyíltan eladni és venni szeszes italokat. Az alkotmány szerint ugyanis a prohibíció kérdésében a kongresszus dönt elsősorban és a harcot itt kell először megvívni.

A demokraták választási propagandájában jelentékeny szerepe van még a mezőgazdaság följavításának, amit a republikánusok is követelnek, úgy hogy programbeli differenciák a pártok között nagyobb összecsapást nem fognak elő-

idézni. A harc inkább Smith, a katolikus elnökjelölt ellen irányul. A száz százalékos Amerika ugyanis felfogásában, hagyományában és érzelmeiben evangélikus, amikor tehát a választók egyik jelentős tömege harcol Smith ellen, akkor ez jelenti a harcot a pápának Amerikában való térhódítása ellen és jelenti a vallásszabadság érdekében való szembenállást.

November hatodikán fogják az Unió egyes államainak „választó-tagjait” megválasztani. Az alkotmány szerint minden állam annyi „választó-tagot” állít, ahány szenátorra és képviselőre van. Ezen az alapon 531 választót fog dönteni, vagyis annak többsége 266. Azok az államok, amelyek a legtöbb választótól föltt rendelkeznek, az Unió nyugoti részén fekszenek, nagy ipar és sok bevándorló föltt rendelkeznek, akik a prohibíció változtatni akarnak. A déli államok hagyományosan is demokraták, mert azt hiszik, hogy a négereket könnyebben félén lehet tartani az alkoholtilalom által. A dél ezenfelül evangélikus és otthona a Ku-Kux-Klanak.

A mai helyzetben tehát Smithnek vannak jó esélyei. De a választásig még néhány hét fog eltelni és biztos prognózist nem lehet fölláítani.

SELECT

Oriási sikerrel folytatja

MOZGO

Rendes

MONOPOL EMEICUSI

helyárok

SZÉP HELÉNA

nagyserű szatira bemutatását. Főszerepekben

Tiszteletjegyek nem érvényesek. Kérjük a jegyeket idejében megváltani

KORDA MARIA
RICARDO CORTEZ
LEVIS STONE

Tiszteletjegyek nem érvényesek. Kérjük a jegyeket idejében megváltani

Bérbeadó

1928 évi november hó 1-től kezdődőleg az Egyetem utca 3. szám alatt, ezidő szerint a Banca Românească kolozsvári fiókja által elfoglalt helyiségek, minthogy e bank saját házába költözik

Egy jó
lito
nagy vevők
el
Ajánlatok

Kolozs
GLU
Fiókja
Affiliált in
vármegyei Gazd
r.-t. Székelyudv
ban és népbank
dányezett deviza

Pénze
Felfü
aki J

(Jeruz
let tud.)
moltunk
mely
szentfal
alatt ang
és az in
ellenére
tették a
ideiglene
szerte ki
világ zsi
közását
örtség ün
látható v
marad k
palesztina
nista vilá
hogy a t
dőségát
tettél szo

A pales
ke helye
zu tilako
Jeruzsáke
se ellen.
zsidó men
sen fejezt
lyesebb n
A helyavi
születket
manővere
fogadtatá
lemondta
Haifa és
tiltakozó
gyülesek
résére elh

Jeruzsál
tette, hogy
lag hanem
tos utasítá
imádkozók
hoz, kényt
szakot alk
Jeruzsáemi
redes, a p
elnöke egy
helyettesfő
lesztnai és
nak nevébe
kifejezést
sók azonna
és felhívták
a szentfal k
otására, h
imádkozó h
delkhezesse
A paleszt
nista világs
hogy a szer

Felfüggesztették Duff angol rendőrinspektort, aki Jomkipurkor attakot vezetett a jeruzsálemi Szentfal ellen

(Jeruzsálem, október 4. Az Uj Kelet tud.) Néhány nappal ezelőtt beszámoltunk arról a kínos incidensről, amely Jomkipurkor a jeruzsálemi Szentfalnál lejátszódott. Imádkozás alatt angol-arab rendőrök jelentek meg és az imádkozók minden tiltakozása ellenére brutális erőszakkal eltávolították a férfiakat és nőket elválasztó ideiglenes korlátot. Az incidens világszerte kínos felháborodást keltett a zsidóságban, amely a jeruzsálemi rendőrség önkényes eljárása ellen. Előrelátható volt, hogy az incidens nem marad következmények nélkül. Úgy a palesztinai zsidó testületek, mint a cionista világszervezet akciójába léptek, hogy a hatóságok az egész világ zsidóságát ért méltatlan sérelméért elégtételt szolgáltassanak.

Tiltakozások világszerte

A palesztinai főrabbinátus H. C. Luke helyettesfőkörmányszónok (feshan) tiltakozási jegyzéket küldött át a jeruzsálemi rendőrség brutális fellépése ellen. A Waad Leumi, a palesztinai zsidó nemzeti tanács rendkívüli ülésén fejezte ki tiltakozását és a legerősebb megtorló lépéseket követelte. A tel-avivi városi tanács, amely előkészületeket tett a palesztinai vízekben manőverező angol hadihajók tisztjeinek fogadtatására. — Tiltakozásának jeléül lemondta a fogadtatási ünnepséget. Haifa és Tel-Aviv zsidóságát monstre tiltakozó gyűlésekre hívták egybe, a gyűléseket azonban a Waad-Leumi kérésére elhalasztották.

Jeruzsálem rendőrprefektusa kijelentette, hogy a rendőrök nem önhatalmúlag hanem a jeruzsálemi kerületi biztos utasítására jártak el. Miután az imádkozók ragaszkodtak a választó falhoz, kénytelen volt a rendőrség erőszakot alkalmazni. Kuck és Jacob Mair jeruzsálemi főrabbi, valamint Kish ezredes, a palesztinai cionista exekutive elnöke ugyancsak felkeresték Luke helyettesfőkörmányszót, aki előtt a palesztinai és az egész világ zsidóságának nevében felháborodásuknak adtak kifejezést a történelem fölött, a bűnösök azonnali megbüntetését követelték és felhívták a helyettes kormányzót, a Szentfal kérdésének olvértelmű megoldására, hogy a zsidók legszentebb imádkozó helyük felett szabadon rendelkezhessenek.

A palesztinai exkutive felhívta a cionista világszervezetet, haddjon oda, hogy a Szentfal problémáját a Népszö-

vetség oldja meg radikális uton, hogy hasonló incidensek megismétlődése egyszerűsre mindenkorra lehetetlenné váljék. Az összes országok pro Palesztina

bizottságai tiltakozni fognak a mozlimok és az angol hatóságok eljárása ellen. A jeruzsálemi, tel-avivi és haifai zsidó hitközségek rendkívüli ülést hívtak egybe, amelyen élelhangu határozati javaslatban tiltakoztak a történelem ellen. A haifai hitközség tiltakozásának jeléül távolmaradt a brit tengerészti tiszteletére rendezett ünnepségekről. Tel-Aviv városa Chaim Bialik költő vezetése mellett küldött-éget menesztett Jeruzsálembe, hogy

interveniáljon a cionista exekutívénél abban az irányban, hogy az angol kormány és a Népszövetség energikus közbelépéssel oldják meg a Szentfal kérdését, amely a zsidóságnak visszaadandó. Jeruzsálemi jelentés szerint Duff angol rendőrinspektor ellen, aki az imádkozó zsidók elleni akciót vezette, hivatalos hatalommal való visszaélés miatt megindult az eljárás. Ugyanakkor az inspektort felfüggesztették állásából.

Ludendorff táviratilag kért védelmet Hindenburgtól a szabadkőművesek állítólagos fenyegetései ellen

Berlin, október 4. Ludendorff tábornok táviratot intézett a közársasági elnökhöz, melyben felhívja arra a figyelmét, hogy a szabadkőművesek részéről három nappal ezelőtt életbiztonságát veszélyeztető levelet kapott. Ludendorff a levéllel az ügyességhez fordult s ez meg is indi-

totta a nyomozást. Minthogy az igazságügyi szervezet — írja táviratában Ludendorff — át van hatva a szabadkőműves eszméktől, szükségesnek tartottam Ön-nel az intervenciót. Elnök Ur elvárom, hogy a német hatóságok nekem mint állampolgárnak biztosítani fogják életbiz-

tonságomhoz való jogomat s meg fogják akadályozni, hogy a jövőben is hasonló tartalmu halálos ítéleteket kaphassak. A jobboldali lapok szerint a halálos ítéletet Hindenburg egykori vezérkari főnöke a „Felkelő nap” nevű páholy küldte.

Léket kapott és elsüllyedés előtt áll egy holland hajó az Atlanti-óceánon

Attól félnék, hogy a segélyhajók későn érkeznek

Bécs, október 4. Newyorki jelentés szerint a Laurencion gőzös rádiállomása segélykérő jeleket fogott fel, melyek a Heliano holland gőzöstől származnak. A hajó minden parttól óriási messzeségben léket kapott az Atlanti-óceánon és elsüllyedése a leadott segélykérő rádiogram szerint órák kérdése. A katasztrófa az északi szélesség 45 fok 44

perc és a nyugati hosszúság 33 fok 42 perces földrajzi ponton érte. A Laurencion később újabb szikratáviratot fogott fel, melyben egyik utban lévő gőzös az „America” közli, hogy a szerencsétlenség színhelye felé tart, hogy a hajba juttott hajónak segítségére lehessen.

Stockholmi jelentés közli, hogy a hirtelen hidegre fordult időjárás miatt Iz-

land-szigete közelében is segélykérő jeleket fogtak fel a Silet elnevezésű gőzöstől. A segélykérő jelek aztán hirtelen abbamaradtak. Attól tartanak, hogy az egyébként rögtön utba indított segélyhajó későn érkezik. Reykjavikban biztosra veszik, hogy a hajó jégheggyel ütközhetett össze.

Az Adeverul szerint a kormány decemberben távozik el helyéről

Elkészült a bányatörvény módosítása is. Titulescu még e hónapban visszatér Bukarestbe

(Bucuresti-Bukarest, október 4. Az Uj Kelet tudósítójától.) Miklós régensherceg akit a készülő politikai eseményekre való tekintettel külföldi autóturájáról táviratilag hazahívtak szombaton érkezik meg Bukaresbe. Ugyancsak szombaton érkezik Színájából a fővárosba Mária királyné is, aki elfoglalja tartózkodási helyét a cotroceni kastélyban.

Az „Adeverul” jelentése szerint Bratianu Vintila már elkészítette a külföldi kölcsönrel kapcsolatos törvényjavaslatokat, amelyek között a bányatörvény módosításáról szóló javaslat is szerepel. A miniszterelnök, hogy a kölcsönt megkapassa, kénytelen volt végül engedni az angol petróleum trösztök követeléseinek és módosítani azt a törvényt, amelyet annak idején azzal a kifejezett céllal hozott, hogy a liberális tőke szupremáciáját a romániai petróleumtermelésben biztosíthassa. A politikai helyzetre vonat-

kozálag az „Adeverul” úgy értesül, hogy a kölcsön és a jövő évi költségvetés megszavazása után a kormány decemberben eltávozik helyéről.

A „Curentul” szerint Titulescutól érkezett hírek úgy szólnak hogy a volt külügyminiszter október végén hazatér Bukarestbe. A lap úgy tudja, hogy a mi-

niszterelnök azt szeretné, ha Titulescu részvenne a román-magyar vegyesbizottság munkájában, mert logjokban ismeri az optansügyet. Ép az ő személyére való tekintettel javasolta a román delegáció Nizzát a tárgyalások színhelyéül. Még nem tudni, elfogadta-e Titulescu ezt a megbízatást.

Legkésőbb kedden megkezdzi óceánrepülő útját az új Zeppelin

BERLIN, október 4. Hétfőtől kezdve az óriási Zeppelin keszen áll az amerikai óceánrepülő sártra. Eckener dr. elrendelte, hogy az utra szükséges elemiszereket már a mai nap folyamán helyezték el a léghajó kijelölt helyiségeiben s felkérte az óceánrepülő uton résztvevő utasokat, hogy máhánkat legkésőbb holnapig juttassák a léghajócsarnokba. A posta egy grészét is meg a mai nap folyamán elhelyezik a Zeppelinben. A léghajó az amerikai utra hétfőtől kezdve bármely órában startolhat, csak az Európa és Amerika között fellépett depresszió megnövekedését várják. Ha ez keddig nem szűnne meg, a Zeppelin kedden megkezdheti az óceánrepülést.

Ne tévesse össze cégemet!

Ertesítés. Vevőimnek és megrendelőimnek szives tudomására hozom, hogy szolidaritásról és pontos szállításról elismert cégem az új frissen olvasztott libazsír engross és kisebb mennyiségbeni szállítását a legelőször naplárban megkezdtem. **Friedmann Samuel** Oradea, Cuza Voda (Szacsraya) 6.

Egy jól berendezett

litoграфия

nagy vevőkörrel, egészségügyi okokból

eladó.

Ajánlatok „Litoграфия” jeligére a lap kiadóhivatalába

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelb. Rt.

GLUJ, PIATA UNIRII 7. szám

Fiókjai: Dés, Diósószentmárton, Gyulafehérvár, Marosvásárhely és Nagyváradon. — **Saját tőkéi 85 millió lej.**
Affiliált intézetei: Tordaaranyos Vármegyei Takarékpénztár r.-t. Tordán, Alsófehérvármegyei Gazdasági Bank és Takarékpénztár r.-t. Nagyenyed, Udvarhelymegyei Takarékpénztár r.-t. Székelyudvarhelyen és Sz.-Kereasztrón, Szászvármegyei Takarékpénztár és Hitel r.-t. Szászvármegyeben és népbank r.-t. B.-hunyadon. — Mindenbankügyletet legelőnyösebben végez. — Engedélyezett devizahely. Arurak árát a vasút mellett. **Betéteket elfogad**

Sassu detektív addig vert egy rokkant zsidó kereskedőt, míg hajlandó volt elfejteni, hogy verést kapott

A kolozsvári törvényszék a bizonyítás kiegészítését rendelte el a hivatalos hatalmával visszaélő detektív bűnügyében

Cluj-Kolozsvár, október 4. Az Új Kelet tud) A kolozsvári törvényszék Decusara tanácsa előtt nem mindennapi tárgyalás zajlott le ma délelőtt. A per vádlottja Sassu George temesvári rendőrtisztviselő, feltűnő eleganciával jelenik meg bírái előtt. Hat éremje van. A vád szerint Czódik Károly kolozsvári borkereskedő feljelentésére Sassu — akkor még kolozsvári komiszár — eljárást indított Mihály Béla ellen, aki a feljelentés szerint mintegy negyven ezer le értékű börtulaidonított el a Czódik által reábizott árúból. A rendőrkomiszárnak az a gyanúja támadt, hogy Mihály Béla Bánffy-hunyadi bárjánál, Mihály Józsefénél rejtette el az eltulaidonított börtulaidonított Mihály Józsefet Bánffy-hunyadról Kolozsvárra hurcolta, ahol brutálisan vallatás alá fogta, majd erőszakkal rávette, hogy egy huszezer lejes váltót írjon alá.

A vádlottal szemközt padon ül a panaszos, fehér szakállas, rokkant, zsidó ember. Hadirokkant és idegsokkia van Mihály József Bánffy-hunyadi borkereskedő, reszkető hangon adia elő panasztát:

— Éppen péntek este volt, a templomból hurcoltak a lakásomra. Az asztalon gyertyák égtek s öt anró gyermekek közül a legnagyobb ötéves, éhesen vártak haza. Ahogy beléptem a szobába, Sassu komiszár nekem rontott és össze-vissza pofozott.

— Hol van az öcséd? — ordított rám — s mire azt feleltem: nem tudom, — újra verni kezdett, majd fel-

szólított, hogy azonnal kövessem az állomásra, mert Kolozsvárra kell menni. Gyermekeim sirtak. Enni kértek. A feleségem el volt utazva s úgy kellett otthagytam a gyermekeimet. Még a gyertyákat sem tudtam eloltani. A kolozsvári rendőrségen belőttek egy sötét zárkába. Televiz idején volt. Majd megfagytam reggelig. Reggel ismét bejött hozzám Sassu és vallatni kezdett.

— Hol vannak a börtök, amelyeket az öcséd ellopott? — kérdezte. Természetesen nem tudtam neki megjelölni választ adni. Már orromon számon ömlött a vér, a földön hevertem de tovább ültöt. Azután pár percre eltávozt az anrók visszajött. Legnagyobb meglepetésemre azt kérdezte: ki vert meg?

— Hát nem ismer meg? Hát nem ön vert az imént?

— Igen — kiáltotta Sassu komiszár — én vertelek? Hazudsz gazember. És ismét ütni kezdett.

Elment és megint visszajött. Újra kérdezte: hogy ki vert meg, mire én csak azt válaszoltam, hogy ő. Erre Sassu előről kezdte az ütlegetést és mikor kifáradt, rámkiláltott:

— Vén számar! Jegyezd meg magadnak, hogy amikor a rendőrségen megvernek, arról neked nem szabad tudomást szerezned s ha megkérdelek, hogy ki ütött, azt kell válaszolnod: nem tudom. Vagy azt: beestem és megütöttem magam. Sassu ezután az oktatás után otthagytott, hogy pár perc múlva ismét beállítson és megkérdezze:

— Ki vert meg?

Már tudtam, mit kell válaszolni. És kénytelen-kelletlen azt feleltem: nem tudom. Nem törődtem azzal, hogy megverték, csak a gyermekeim jártak állandóan az eszemben, akikről tudtam, hogy éhezve hagytam őket otthon. Este félhatkor lett volna vonatom Bánffy-hunyadra s kértem, hogy engedjenek el, mert másnap ismét visszajövök. Ekkor egy huszezerlejes váltót tett elém Sassu és erőszakkal akart rábírn, hogy írjam alá. Ismét ültöt, de félholtra verhetett volna és akkor sem írtam volna alá a váltót, ha nem jutnak eszembe a gyermekeim. Aláírtam, de mégsem engedték haza, csak másnap. Két gyermekemet találtam betegnek. Látleletet vételetem fel sérüléseimről, de tannám is el tudják mondani, mennyire össze voltam verve, mikor visszakérültem Kolozsvárról Bánffy-hunyadra.

Az ügyész a Btk. 473. és 475. paragrafusainak alapján kérte a vádlott megbüntetését. A bíróság arra való tekintettel, hogy a 475. paragrafus ötévi fogságot ír elő, noha a súlyos testi sérítés ténye beigazolódott, — a hivatalos hatalommal való visszaélés ténye bizonyításának kiegészítését kérte. A legközelebbi tárgyaláson a vád minden valószínűség szerint annak alapján fogja a vádlott elítélését kérni, hogy a törvényszék már egyeztet ki-mondotta, hogy Mihály Józsefet erőszakkal vették rá a huszezerlejes váltó aláírására.

mondja Rozvány. — hogy hol ismerte meg Kereszturit?

— A nagy sztrájk idején — felel a tanu — együtt voltunk bebörtönözve. Én akkor is szociáldemokrata voltam. Eredő szelsőségesen kommunista és állan-tó világnézeti viták voltak köztünk.

Elénk derültég közben kérdezi meg most Rozvány, hogy miért vezetett össze Fele a börtönben Kereszturival?

— Azért — válaszolja Pele, mert közösen kaptuk az ételt és ma én a börtön folyosóján voltam, Keresztur megetta az etelemet.

Hol volt hadifogoly dr. Rozvány Jenő

A vallomást követő hangos kacaj után Pacala tábornok elrendeli, hogy hívják a következő tanut Dr. Szilágyi Sándor lép a hadbíróság elé. Dr. Szilágyi elmondja, hogy 1914-ben a szerb fogságot Nisben töltötte, az év decemberében hozták oda dr. Rozványt, aki akkor esett fogságba. 1915 október 29-ig voltak Nisben. Mikor a központi hatalmak elfoglalták Szerbiát, a szerb haderőkkel vonultak együtt vissza Valonáig. Innen átutakoztak az olaszok, akik egy Napoly melletti fogolytáborba internálták őket. Itt Szilágyi két éven keresztül egy szobában lakott Rozványal. 1918 október 4-én, tehát éppen ma tíz éve dr. Szilágyi kieserülték mint rokkantot, Rozvány pedig csak majdnem egy év múlva, 1919 augusztusában került haza.

Pacala tábornok ezután kérdést intéz Rozványhoz, hogy 1918 októbertől 1919 augusztusáig hol töltötte a fogságot. Rozvány néhány nevet említ, akik igazolni tudják, hogy ezalatt az idő alatt sem tölthette a fogságot Oroszországban, mint ahogy azt Kereszturi Sándor állította. Dr. Szilágyi Sándor kihallgatása után dr. Lázár Aurel szólal fel, aki kéri, hogy hadbíróság vegye bebizonyítottanak azt, hogy dr. Rozvány nem Oroszországban, hanem Szerbiában és Itáliában töltötte fogságát. Pacala tábornok bebizonyítottanak enunciacija a védelem álláspontját.

Kandel Ignác ellen eljárás indul

Utána Kandel Ignác kolozsvári magán-tisztviselőt szólítják be, aki bejelenti, hogy a magánalkalmazottak szövetségének főtítkára.

— Kommunista — szól Negulescu kapitány — közismert kommunista. Meg is fogom ellene indítani az eljárást.

A védelem soraiban a bejelentés nagy izgalmat keltett.

— Elnök ur — szól Lazar Aurel — sziveskedjék odahatni, hogy a királyi ügyész ne terrorizálja tanuinkat.

Heves vita támad, melynek során dr. Rozvány is kijelenti, hogy lemond a megfenyegetett tanu kihallgatásáról. Pacala tábornok mégis elrendeli Kandel kihallgatását, aki elmondja, hogy mint a szervezet títkára soha nem állott. Rozványal összekötöttesben. Ezután Negulescu bejelenti, hogy Kandel Ignác egyike a veszedelmes kommunistáknak, aki Dánial áll állandó összekötöttesben. A birtokában lévő adatok alapján a katonai ügyészség megindította ellene az eljárást.

Ezután dr. Popa Adam, Aradi védő-ügyvédje felolvassa Aradi első feleségének levelét, aki azt hozza a hadbíróság tudomására, hogy Chendi Károlynak az az állítása, hogy ő adatokat becsajított volna férjére vonatkozólag a hatóságok rendelkezésére, nem felel meg a valóságnak. Ezután a tárgyalást péntek reggelig felfüggesztették.

Mit csinált Kereszturi a börtönben?

nagyobb konfliktusok elkerülhetők legyenek. Rozvány mindig egyike volt azoknak, akik az ellentétek elsimítását akarták.

A tanu vallomását támogatja dr. Lazar Aurel felszólalása is.

— Be kell jelentenem — mondotta — hogy a nagyváradi háztulajdonosok szövetségének én vagyok az elnöke. Ebben a minőségemben aljas rágalomnak nevezhetem Kereszturi-Oltean Sándornak azt a kijelentését, hogy Rozvány verekedéseket, forradalmi aktusokat provokált volna a börtök szövetségénél. Nemcsak itt, hanem az ügyvédi kamarában is, ahol választmányi tag, a legközelebbi ember és mindenütt a szociális harmóniát prédikálja. Fantasztikus állítás az, amit Kereszturi mondott, hogy dr. Rozvány a harmadik internacionálé paragrafusainak előírásai alapján lépett be a börtök szervezetébe és ezért tevékenykedett volna ottan.

Mit csinált Kereszturi a börtönben?

Popa Marin nagyváradi munkás arra vonatkozólag tesz vallomást, hogy dr. Rozvány két éve nem vesz részt az egységes szindikátusok munkájában, majd Pele Joant szólítja be a hadbíróság, akinek vallomása humoros jelenetekben bővelkedik. Rozvány tesz kérdéseket a tanuhoz, aki elmondja, hogy mint szociáldemokrata munkás állandóan informálva van az egységes szakszervezetek munkájáról és tudja, hogy Rozvány már két éve nem vesz részt a szakszervezet munkájában. Állandóan érdeklődött a háboru ideje alatt is Rozvány iránt és tudja hogy előbb a szerb, majd olasz fogságban volt.

— Tessék megkérdezni a tanutól —

A tanuk hosszú sorát vonultatja fel a védelem Kereszturi Sándor vallomása ellen

(Cluj-Kolozsvár, október 4. Az Új Kelet tudósítójától.) A kolozsvári hadbírószágon ma délelőtt folytatták tovább a kommunistaper tanukihallgatásait. Pacala tábornok elrendeli, hogy Kereszturi-Oltean Sándort hívják a tanács elé, hogy kedden félbeszakított tárgyalását folytassa. Meglepetésre azonban Negulescu kapitány bejelenti, hogy Kereszturi Oltean Sándor visszautazott Nagyváradra és nem folytatja tovább vallomását, mire az elnök elrendeli, hogy holnapra, vagy holnaputánra újra berendeljék a váratlanul eltávozott tanut.

Kereszturi curriculum vitae-je

A tárgyalás során először dr. Lázár Aurel szólal fel, aki Kereszturi-Oltean Sándorral beszél. Elmondja, hogy mint becsületes román szegényli magát azért, hogy a hadbírószág Kereszturi-Oltean Sándort elfogadta tanunak. Az ország presztizsének érdeke az, hogy ilyen gyanus és vegyesmúltú emberek ne szerepeljenek a nyilvánosság előtt. Kereszturi ellen hamis tanuzás címén bünvádi feljelentést nyújtott be a védelem. A feljelentésben kértük Tabéri Géza kihallgatását, akinek Kereszturi személyesen jelentette ki, hogy Horthy kémje. A védelem kéri Hegedüs Nándor kihallgatását, aki tudja, hogy Kereszturi Nagyváradon kommunista irodalmi társaságot akart alakítani. A védelem be fogja bizonyítani, hogy Kereszturi magyar kémkedésért halálra, majd öt évre, volt elítélve és csak az agnosztia mentette ki a börtönből. Bizonyítani fogják, hogy Kereszturi ma is magyar kémiszolgálatot teljesít, annak ellenére, hogy most már másodszer jelenik meg sovínista románként a hadbírószág előtt. Bizonyítani fogja a védelem, hogy Kereszturi

minden létező és elképzelhető romániai politikai szervezkedésben részt vett és ugysis mint újságíró, ugysis mint irodalmár és ugysis mint irodalmi társaságokat szervező agitátor a legkülönböző világnézeti árnyalatokat vallotta.

„Ha tudná, hogy én kém vagyok”

Dr. Oresteanu kolozsvári ügyvéd tesz Kertész Rezső érdekében vallomást, majd Tabéri Gézát hallgatta ki a hadbírószág. Tabéri elmondta, hogy Kereszturi ugynevezett progresszív Ady-társaságot akart szervezni. Nagyváradon és emiatt támadtak a nézeteltérések közöttük, ugyan is Kereszturi túlságosan reakciós és jobboldali embernek minősítette Tabérit. Tabéri éleshangú cikkeket írt ellene és ezért egyszer Kereszturi felkereste Tabérit a „Nagyvárad” szerkesztőségében, ahol azt mondta Tabérinek, ha tudná, hogy ő Horthy számára kémiszolgálatot teljesít, nem támadná ilyen élesen a lapokban. Tabéri erre a „Nagyvárad” kiadóhivatali személyzetének és Hegedüs Nándor főszerkesztőnek jelenlétében kintasította Kereszturit a szerkesztőségéből.

Ezután dr. Lengyel Zsigmondot, a nagyváradi háztulajdonosok szövetségének főtítkárát szólította be a hadbírószág. Dr. Rozvány Jenő tesz a tanuhoz kérdéseket, aki elmondja, hogy mint a háztulajdonosok szövetségének főtítkára állandó összekötöttesben állott dr. Rozványal, aki viszont a börtök szövetségének főtítkára. Mint két hangsúlyozottan ellentétes érdekeket képviselő szervezet főtítkára sohasem mentek túl egymással szemben a barátságos megbeszélések határain. A nagyváradi háztulajdonosok és börtök szindikátusai között mándig elég volt a megértés ahhoz, hogy

Megnyit

Papp & Felszegi
legelegánsabb uridivatáruháza
Cluj, Piata Unirii 14.
Erika cipőüzlet mellett.

Sighe
hó). Ma
vármegye
máram
után a
visszaj
— Jö
dotta —
set.
Egy z
vont fel
mint a
— Mi
Megle
radt az
jobbra,
anyag n
— Ez
közö pi
formátor
si népu
Olyan
volna.
Az az
nicu köz
később
lása a le
lőbbet a
volna né
utólagosa
ig előtt
Amiko
marosi t
fiailag tá
Egyetlen
megkapn
könyvke
egy elem
ben van e
vettem a
rajzát. m
miniszter
A kis t
Vornicu t
nyeret m

a már
Ha már
lapoztam
mit tanita
a gyermek
A könyv
lakosságán
ismerteti a
ja, hogy a
földmiveles
mint szező
kznak, A
iparosok. E
akikről a k
ja:
„A z
kedők.
megyén
vankban
amik p
ítalt a
román
Ennyit m
és nem ké
Vornicu t
ször Máram
évek óta el
kalma látni
tam és amit
ben. Önnek
ban kell tud
vében a zsid
igaz. Nem ig
ben. Egyálta
ról van szó,
ramarosi ron
kor én azt m
gezi meg és
nek, mint ö
számok meg
kódva mondt
lakosságának

Ki mérgezi meg a máramarosi románok és ruthének lelkét

A máramarosi zsidó nyomor gazdasági okai

Sighet-Máramarossziget, (szeptember hó). Már épen indulóban voltam a szigeti vármegyei levéltár helyiségéből, ahol a máramarosi zsidóság történelmi adatai után akartam kutatni, amikor egy úr visszahívott:

— Jöjjön csak, szerkesztő úr — mondotta — mulatok önnek valami érdekességet.

Egy zöld papírba csomagolt masszát vett fel az asztalról. Olyan fekete volt, mint a föld.

— Mit gondol, mi ez?

Meglapogattam a már keményre száradt anyagot, megszagoltam, forgattam jobbra, balra, de nem tudtam rájönni az anyag mivoltára.

— Ez az a kenyér — adta meg csodálkozó pillantásomra a felvilágosítást informátorom, — amelyet a mi máramarosi népiünk eszik. Szítálatlan zabkenyér. Olyan volt, mintha sárból gyúrták volna.

Az az úr, aki visszahívott, George Vornicu középiskolai tanár volt. De ezt csak később tudtam meg, amikor már eltávolítottam a levéltárból és nem volt alkalmam lőbbit a tanár ural beszélni. Mert left volna néhány szavam hozzá, amit most utólagosan, de annál nagyobb nyilvánosság előtt helyrehozok.

Amikor Szigetbe érkeztem, egy máramarosi térképet kerestem, hogy geográfiailag tájékozódni tudjunk a megyében. Egyetlen könyvszobában sem lehetett megkapni a térképet. Végre az egyik könyvkecskedő azt ajánlotta, vegyek egy elemi iskolai földrajzkönyvet, amelyben van egy kis máramarosi térkép. Megvettem a könyvet. Máramaros megye földrajzát melyen rajta van a közoktatásiügyi miniszterium szabályszerű approbációja. A kis tankönyvecske szerzője George Vornicu tanár, ugyanaz, aki a fekete kenyeret mutatta.

Mit tanítanak a máramarosi iskolákban

Ha már nálam volt a könyv, hát végiglapoztam. Nem fog ártani, ha megtudom, mit tanítanak a máramarosi iskolákban a gyermekeknek. Megértie a fáradságot. A könyv 60-ik oldalán Máramaros megye lakosságának foglalkozásbeli tagozódását ismerteti a szerző. Szép sorban elmondja, hogy a románok, rutének és magyarok földműveléssel és állattenyésztéssel, valamint szezon idején famunkával foglalkoznak. A németek főként nagy- és kisiparosok. Ezután kerül sor a zsidókra akikről a könyv szó szerint ezeket mondja:

„A zsidók mind bolosok és kereskedők. Azért ők a leggazdagabbak megyénk összes lakosai közül. A falvakban csak addig tartózkodnak, amíg pénzt szednek össze azzal, hogy újat árulnak, amely megmérgezi a románok és rutének lelkét és lelkét.”

Ennyit mond a zsidókról. Nem többet és nem kevesebbet.

Vornicu tanár úr! Én most jártam először Máramaros falvai között, de ön már évek óta él ott és nap-nap után volt alkalmam látni azt, amit én csak most láttam és amit meg is irtam az Uj Keletben. Önnek tehát még nálamnál is jobban kell tudnia, hogy az, amit tankönyvében a zsidókról ír, enyhén szólva: nem igaz. Ne igaz sem egészben, sem részben. Egyáltalán nem igaz. És ha már arról van szó, hogy ki mérgezi meg a máramarosi románok és rutének lelkét, akkor én azt mondom: az ön könyve mérgezi meg és azok, akik olyanokat hirdetnek, mint ön a könyvében. Ma már a számok megcáfolhatatlan erejére támaszkodva mondhatom ezt. Máramaros zsidó lakosságának alig egyötöde foglalkozik

kereskedéssel és alig századrésze a korema-íparral. Egész Máramarosban 440 koremaengedély van zsidó kezben és 1920 óta 120 italmérsi engedélyt vettek el zsidóktól. Nem gondolja, tanár úr, hogy veszedelmes eltévelyedés az, ha valaki a 440-es számot összeadja az 50.000-rel? Ön ezt tette könyvében. Pedig ön ép oly jól tudja, mint én, hogy a máramarosi zsidóknak legalább 80 százaléka ugyanaz a fekete, sárszerű anyagot használja földművelésük, amit ön a vármegyei levéltárban mutatott nekem és azt is, tudja, vannak nemcsak zsidó, de román koremaengedélyes is. Ha elfogulatlanul nézné a dolgokat, azt is észrevenné, hogy a máramarosi zsidók legnagyobb része nagyobb nyomorban él, mint a románok, vagy rutének, egyszerűen azért, mert a románoknak van földjük, míg a zsidóknak nincsen, ezenfelül pedig a hatóságok keze súlyosabban nehezedik a zsidókra, mint a románokra. Ezt talán nem fogja kétségbevonni Vornicu tanár úr sem.

A miniszter felelős

Végül még csak ennyit: ennek a földrajzkönyvnek fent idézett néhány sora jobban megértette velem a máramarosi zsidóság nyomorát és annak okait, mint tanulmányutának sok konkrét adata. Ezt a tudásgyarapodást mindenesetre Önnek köszönhetem, tanár úr. Hálás is vagyok érte.

Azért, hogy Ön könyvében ezeket írta, csak esodálkozom, de hogy a közoktatásiügyi miniszterium approbálta a könyvet, ezon már mélysegsen felháborodom és ennek a felháborodásnak illetékes helyen kifejezést is fogunk adni. Mert velünk, állampolgárokkal szemben a közoktatásiügyi miniszter felelős azért, hogy mit tanítanak az iskolákban.

A gazdasági pusztulás lejtőjén

E kis elkalandozás után térjünk ismét vissza eredeti tárgyunkhoz.

Láttuk azokat a politikai és társadalmi momentumokat, amelyek a máramarosi zsidóság anyagi letét veszélyeztetik. Vizsgáljuk most meg a valóság szorosán vett gazdasági okait.

Máramaros megye kettészakítása volt az első döntő fejzecsapás, amely a zsidóság gazdasági ültőreit átvágta. A megye elvesztette leqqazdagabb vidékeit és amit meg fontosabb, a Romániához csatolt Máramaros lakossága elvesztette legjobb munkaalakalmait, amelyek a cseh határon túlra kerültek. A többi határváltozások is visszahatással voltak a máramarosi gazdasági helyzetre. Régebben az egész Nagymagyaralföldet Máramaros látta el aratómunkásokkal és minden nagyobb gyárüzemben ott voltak a máramarosi napszámások és munkások. Az új határok megvonása következtében természetesen ezek a munkaalakalmak is megszűntek. Amerika elzárta kapuit és ezzel megszűnt a dollárok hazaözönlése. A máramarosi paraszt vásárlóképesége ilyenformán sokszorosán lecsökkent, amit elsősorban a kereskedelemmel foglalkozó zsidók érezték meg. A városi és falusi hivatalnok-intelligencia lényegesen lecsökkent, ami az igényesebb vásárlóközönség megfogalmazásával egyértelmű. A háború óta minden faluban fogyasztási szövetkezetek alakultak, amelyek ugyancsak a zsidó kereskedők kereseti lehetőségeit szűkítették.

Maldokló ipar

Részben ezekre az okokra, részben a kormány hibás iparpolitikájára vezethető vissza, hogy az impériumváltozás óta Máramarosnak ugyyszólván egész ipar-tönkrement. Ruzskován egy botgyár működött, amely kétszáz zsidó munkásnak adott kenyeret, a üveggyár harminc

kifejezést is fogunk adni. Mert velünk, állampolgárokkal szemben a közoktatásiügyi miniszter felelős azért, hogy mit tanítanak az iskolákban.

Itt jegyzem meg, hogy a szigeti megyei levéltárban tett ama kísérletem, hogy a máramarosi zsidóság történelmi adatai után kutassak, eredménytelen volt. Birlea tanár úr, a megyei levéltáros, lekötelező szívélyességgel állott rendelkezésünkre és biztosított legmesszebbmenő támogatásáról. A levéltár anyagáról azonban nem áll rendelkezésre regiszter, ami a kutatást ugyyszólván lehetetlenné teszi. Egy ilyen szakszerű regiszter elkészítése hónapok, esetleg évek munkáját venne igénybe. Pedig a levéltár minden bizonynyal tele van értékes és a történelmi számára még feltáratlan adatokkal. 1690-től kezdve vannak itt felhalmozva a megyei iratok és jegyzőkönyvek. A máramarosi történelem, különösen ami a zsidóságot és románoságot illeti, terra incognita, amelynek felfedezésére még komoly kísérletek sem történtek eddig. Nemcsak az erdélyi, de az egyetemes zsidó történelemtudomány szempontjából is nagy fontossággal bírna, ha ebben az irányban történelem valami. Természetesen ez is állami feladat volna, de a közeljövőben semmi kilátás nincs arra, hogy állami segítséggel meg lehessen kezdeni a levéltár feltárását. A magunk részéről igyekszünk a külföldi zsidó tudományos társaságok figyelmét felhívni erre a problémára, bízva Birlea levéltáros szives igyekezetében, hogy a levéltár minden tudományos kutatás számára nyitva áll.

zsidó családot foglalkoztatott. A szapolcai székgyár, a havasmezői fűrészgyár szintén zsidó munkásoknak adott kereseti lehetőséget. Voltak még malmok és egyéb üzemek, amelyek azóta vagy teljesen megszűntek, vagy a rossz konjunktúra miatt olyan minimálisra redukáltak üzemüket, hogy ma már nem tekinthetők munkalehetőségeknek. Uj iparvállalatok nem alakultak, legfőképpen a magas bank kamat miatt. A román kormány a fatermelés tekintetében különböző megszorító intézkedéseket léptetett életbe, amivel szintén nagyon sok munkaalakalmat vont el Máramarostól.

Zsidó nem kaphat havasi legelőt

Talán ezeknél is súlyosabb csapást jelent, hogy a havasi legeltetés a zsidók számára majdnem teljesen lehetetlenné vált. Régebben sok ezer zsidó kereste közvetve vagy közvetlenül ezzel a kenyérrét. Máramarosban az összes havasoknak körülbelül 60-70 százaléka az állam tulajdonában van. A bukovinai Tibautól le Borsáig, a lengyel Zsabiától Havasmezőig és a Copilastól a Pietrosig terjednek ezek a havasok. Tavasszal felhajtják az állatokat ezekre a dus havasi legelőkre és egész ősziig ugyyszólván költségmentesen hízalja őket a bőséges havasi vegetáció. A legeltetett állatok ilyenformán 30-40, sőt 50 százalékos értékemelkedést érnek el a legminimálisabb költségek igénybevétele mellett.

A magyar impérium idején a havasi bérleteket legnagyobb részét zsidók kapták meg. Minden községben volt három-négy zsidó havasi legelőbérlet. A bérlet po'om olcsó volt. A havasi legeltetéssel egész csomó foglalkozási ágban nyitott kereseti lehetőség. Mindenekelőtt fellendítette a marhakereskedelmet, megadta az alapját a turógyártásnak, a speciális máramarosi

brizának, amely az egész monarchia területén közkedvelt tömegelőmezési cikk volt. A marhakereskedelem révén számos zsidó marhahajcsár, felügyelő és gyapjuniró jutott kenyérhez. Itt voltak azután az ugynevezett sáfárok, akik a havasokban tartózkodó pásztorkat látták el különböző cikkekkkel.

A máramarosi zsidók bekezdőben bejárták egész Erdélyt és Bukvinát és összevásárolták a marhákat és juhokat, amelyeket aztán felszállítottak a havasi legelőkre. Ma ez teljesen megszűnt. Az állam egyetlen zsidónak sem adott havasi bérletet, azaz, hogy egész precíz legyünk, egy ruszkovai zsidó protokcióval mégis kapott bérletet — a saját földjére, amely az agrárreform során kisajátították. A zsidó tulajdonban levő havasok legnagyobb részét elvette a földreform, úgy, hogy ma a zsidók teljesen kikapcsolódtak az állattenyésztésből és a vele kapcsolatos foglalkozási ágakból. De nem fizetik az állattenyésztést azért sem, mert ha közvetlenül itt ott hozzá is juthának legelőkhöz, a magas baokkamatok miatt nem volna már rentabilis az üzlet. Hiszen említtetem, hogy Máramarosban még ma is 25-30, sőt 40 százalékos kamatokkal fizetnek.

Pusztul a mezőgazdaság is

A zsidó állattenyésztés teljes leromlása maga után vonja a meglévő zsidó kisbirtokok züllését is. A máramarosi föld természetétől fogva sovány és terméketlen, amelyből csak nehéz, verejtékes munkával és bőséges trágyával lehet kicsikarni a szegényes termést. Ha azonban nincsen állat, akkor nincsen trágya és trágya nélkül nincsen termés. A legtöbb máramarosi zsidó kisbirtokosnak vagy egyáltalán nincs, vagy nincs elegendő marhadörménye, amely egyrészt az igás erőt, másrészt a trágyát szolgáltatná. Így fordul azután elő, amit az első pillanathban sehogyszem birtam megérteni: hogy vannak 15-20 holdas zsidó kisgazdák, akik a legelőtől nyomorral küzdenek és földjük annyit sem terem, amennyi a legminimálisabb szükségleteiket fedezhetné.

A gazdasági élet jeleségei szoros okozati összefüggésben állanak egymással. Láncot alkotnak, amelyben egyetlen szemnek kihullása, vagy meglazulása maga után vonja az egész lánc széthullását. A máramarosi gazdasági élet iáncolatát ma már nem is egy, de sok ilyen folytonosságihiány bomlasztja és éktelezti el. A helyzet évek óta nem hogy javulna, de napról-napra rosszabbodik. A jövő horizontjára a legsötétebb árnyékokat vetíti a növekvő nyomor. Itt már segíteni is csak úgy lehet, ha gyorsan érkezik a segítség.

Következő cikkemben, amely egyben a cikksorozat befejező közlemény lesz, megkísérlem felvázolni ennek a segítségnek útját.

Marton Ernő

Butorárleszállításra

határoztuk el magunkat, hogy üzemünk munkáit foglalkoztathassuk, ha tehát

olcsó és jó butort

Büsenderfer, Stingl, Wirt, Productivgenossenschaft és Hoffmann

zongorát, pianinót,

akár vásárolni, ne sajnálja az utat Marosvásárhelyre és tekintse meg

Székely és Réti

butorgyár rt.

hatalmas raktárait. Hiteképes egyéneknek kedvező fiz. tési feltételek

Hirdessen az Uj Keletben

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánásági zsidóság napilapja.

Főszerkesztő: Dr. Marton Ernő.
Felelős szerkesztő: Jámbor Ferenc.
Az Uj Kelet cikkeinek utányomását csak törzsi megjelölésével engedjük meg.

Az Edison zsidó filmszenzációja.
A Rabszolga királynő című monumentális és ragyogó kiállítású zsidótárgyu filmet, amelyben Korda Mária játssza a főszerepet, ma este vetítik utoljára az Edison-mozgóban. A film gyönyörű felvételeivel és meglepő témáival az egész világ csodálóját és elismerését váltotta ki. Bizonyára Kolozsvár zsidó sága is meg fogja ragadni ezt az utolsó alkalmat, hogy a Rabszolga királynőt megláthassa.

Véres összeütközés az albán és jugoszláv határőrök között. Rómából jelentik: Szkutariából jelentik, hogy a jugoszláv-albán határ mentén a határőrök között véres összeütközésre került a sor. A összeütközésnek állítólag egy albán és nyolc jugoszláv katona halottja és számos sebesülte van. Részletek a véres határincidensről még hiányoznak.

A Haghibor vívóórái október elejétől kezdődőleg hétfőn és csütörtökön este héttől kilencig, vasárnap délelőtt pedig tízegetől egyig lesznek megtartva. A Haghibor vívóóráiának a nagyváradi vívóversenyen való szereplése májdon biztosra vehető. A vívószakosztály vezetősége elhatározta, hogy női vívókat is ki fog küldeni a versenyre, a vezetőség ezért fokozott mértékben helyezt a női vívók kiképzésére. Már eddig is szépszámban jelentkeztek hölgyek ennek a nemes sportnak a kultiválására. A Haghibor vezetősége ezúton hívja fel a hölgyeket, akik erre a sportra hivatottak érzik magukat, hogy a fent jelzett vívóórák alatt jelentkezhetnek a római katolikus gimnázium tornatermében a vívószakosztály vezetőjénél.

Akassza fel a szab. LYUKAS pip-reszappint, ná, hosszú életű lesz. — Kapja minden szaküzletben.

Kiépítik a máramarosi vasúti vonalakat. Tudósítónk jelenti: Dimitriu vasúti miniszter Theodorescu vasúti vezérigazgatóval mintegy husztagu bizottság élén bejárta a Máramaros-sziget környékén azokat a vonalakat, amelyeknek át az építendő új vasutakat akariák vezetni. Elsősorban arról van szó, hogy a csehszlovák államvasút peage-vonalának használatát tegyék fölöslegessé a sziget-nagybányai vasút megépítésével és így Máramarost Nagybányán át kössék össze az ország belsőjével, másfelől a borsai-iacobeni vasút megépítésével utat nyissanak Máramarosnak Csernovics felé. A miniszter kíséretével pontos felvételeket készített, majd a nyolc autóval Csernovics felé utazott.

Az autóbüszközlekedést a CFR fogja irányítani. Bukarestből jelentik: Egy miniszterközi bizottság néhány héttel ezelőtt az autóbüszközlekedésről tárgyalt és elvben megállapította, hogy az autóbüszközlekedés intézését a munkügyi minisztérium hatáskörébe kellene utalni. A terv ellen érvelő mozgalmat indított a CFR vezérigazgatósága és elérte azt, hogy a kormány megváltoztatta álláspontját s az autóbüszközlekedésről megalkotandó törvénytervezetben kikötötte, hogy az autóbüszközlekedést nem a közmunkaügyi, hanem a közlekedésügyi miniszter fogja irányítani. A CFR a teher- és személyszállító autóbüszközlekedés konkurrenciájától akar megszabadulni. Az autóbüszközlekedésre szóló koncessziók tehát valószínűleg nagyon drágák lesznek.

Miklós herceg Budapesten keresztül Londonba utazott

Budapest, okt. 5. Miklós román királyi herceg a román régens tanács elnöke kíséretével ma a magyar fővároson keresztül utazott. Miklós herceg Londonba utazik, ahol állítólag hosszabb időt kíván eltölteni barátainak társaságában. **Bukarestből hivatalosan**

Nagyvásár! Crasna községben a híres őszi nagyvásár folyó hó 8. és 9-ikén lesz megtartva. A vásár igen látogatott a külföldi kereskedők által is. Első nap barom, második nap kirakadó vásár. Autóbüszközlekedést kétszer naponta: Cincea, Zalau és Simleul-Silvaniei között.

Az izraelita templom imarendje. A Ferenc József-utcai izraelita templomban péntek este negyedétkor kezdődik az imádkozás. Szombat délelőtt a Semini Aceriszi ima és maszkir kezdete tíz órakor, vasárnap délelőtt a Szimchai-tóra imádkozás fél tíz órakor veszi kezdetét.

Eljegyzés. Herschdorfer Frida Jermeni és Havas Mór St. Gheorghe jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

A Korunk legújabb száma az aktuális problémák jegyében jelent meg. Vezetőcikként ezúttal dr. Silbermann Jenő, ez a mély gondolkodású erdélyi tudós írt. Szexualitáshorizont és intellektuálhorizont címen, melyben a hellén világlátás és a zsidó-keresztény gondolkodás közötti különbségekre mutat rá élelméleti dialektikával. Alexander Pál a természetfilozófia, mint biológiai egyén című cikke szintén nagy érdeklődésre tarthat számot. Nádass József, a fiatal, jónévű kritikus Pintér Jenő új magyar irodalomtörténetét veszi tanulmányában észre, de objektív bírálat alá. Hasek Jaroslavnak, a nemrég elhunyt nagy cseh írónak Egy komoly vállalkozás című elbeszélése pompás fordításban lát napvilágot az új számban s humorával, szelid szatíráival a legújabb irodalmi hatásokkal váltja ki. A Kultúrkrónika és a Szemle-rovat érdekesebbnél érdekesebb cikkeit és kritikáit Paál Ferenc, Gaál Gábor, Kemény Gábor, Pollacsek László, Fábry Zoltán, etc. írták.

Három hónapra ítélték a fölöttesét bántalmazó orvos-hadnagyot. Különös érdekességű per zajlott le csütörtökön a kolozsvári hadbírószék előtt. Crisica dr. orvos-hadnagy volt a per vádlottja, aki ez év tavaszán Sica adminisztrációs főhadnaggyal mulatott egy Unió-uccai vendéglőben. Borozgatás közben a hadnagy és főhadnagy között nézeteltérések támadtak, melynek során a főhadnagy rangjával élve, utasításokat adott a hadnagynak. Crisica kissé becsipett állapotban nem teljesítette barátjának parancsát, aki váratlanul fölöttesének minősítette magát mulatás közben. A vita heves veszekedésé, majd telegessé fault, a melybe Abrudán vendéglős is beavatkozott. A főhadnagy ekkor feleslet bántalmazás címén eljárás indított az orvos-hadnagy ellen, akit egyébként néhány csendőri is feljelentett azzal a váddal, hogy bántalmazta őket szolgálatidejük alatt. A hadbírószék bíróságnak mondta ki Crisica dr.-t úgy felesletének, mint alantasainak bántalmazásáért és az enyhítő körülmények betudásával háromhavi börtönbüntetésre ítélté.

Megjelent a »Calauza«-Utmutató ingyenes szeptemberi száma. Tartalmazza egy vasúti, mint az autóbüszközlekedés, menetjegyirodákban és a kávéházak menübüszközlekedését, állami és városi hivatalokat, orvosok címeit és a legjobb

Jelentik: Miklós herceget a régens tanács elnökét — aki mint ismeretes külföldön tartózkodik szombatra a fővárosba várják. Ugyancsak szombaton fog Szinajából Bukarestbe érkezni Mária özvegy királyné, aki a cotroceni kastélyban lévő lakosztályát fogja elfoglalni.

kolozsvári beszerzési forrásokat. Megtalálható cukrászdákban, borbély- és zakban. Szállodák portásainál ingyen manikürszalokban, orvosi rendelők-tisztviselőkhöz jutnak.

Véres incidens a jugoszláv-albán határon. Belgrádból jelentik: Az albán-jugoszláv határ mentén véres határincidens történt. Az albán határőrök átléptek jugoszláv területre, mire a jugoszláv katonaság sortüzet adott le. Tűzharc fejlődött ki, melynek során mindkét részen több súlyos sebesülés történt. Jugoszláv katonai bizottság fog kiszállani a helyszínre, hogy a határincidens körülményeit jegyzőkönyvbe vegyék. A kormány felszólítást fog intézni Albániahoz, hogy igyekezzék megakadályozni hasonló incidenseket.

KAC-CFR 2:0 (0:0) bajnoki. A csütörtök délután megtartott mérkőzést megérdemelten nyerte meg a KAC lelkes és fiatal erőkből álló csapata. Az első félidőben is a KAC volt inkább fölényben, de csatársora gyöngének és erőtlenné bizonyult, ekkor a CFR szörványos támadásai veszélyesebbek is voltak. A második félidő CFR-támadásokkal indult és a csapatnak alkalmá is lett volna a vezetőgól s ezzel valószínűleg a győzelmet is megszereznie, de a Salvan által megítélt 11-est Kronstadter mellé lövi. Ez fellelkesíti a KAC csapatát, mely egyre jobban szorítja le ellenfelét. A 24-ik percben korner a CFR ellen, amit Lakatos messziről kapura löv, Micu vezetővel kitolja a labdát, de a berohanó Fodor eléri és góliba teszi. A 36-ik percben Micu kapus kifut, a magasabb lövő labda a háta mögött ér földet, amit a startoló Kozma eléri és az üres kapuba lövi, Salvan Virgil kifogástalanul vezette a mérkőzést.

Igazán jól mulatni

csak a Magán-tisztviselők és Kereskedelmi Alkalmazottak

október 6-án

tartandó nagy szüreti táncmulatságán lesz lehetséges.

Meghívókért forduljon a Farkas-u. 7. sz. alatt **Magánalkalmazottak Szövetségéhez.**

A Kisebbségi Ujságíróklub e heti programja. A Kisebbségi Ujságíróklub friss lendülettel megindult téli szezonja igen változatos műsort ígér a klub tagjai részére. E hét műsora a következő: Okt. 6-án kezdődik Orbai Zsuzsa budapesti képzőművészeti főiskolai növendék tiz napon át tartó pasztell-kiállítása. Ünnepeles megnyitás szombat délután fél tíz órakor. Ugyanaznap este fél tíz órakor a társadalom bevonásával ünnepi bankett az ifjú koncertező Domokos László hírneves zongoraművész tiszteletére. Október 7-én, vasárnap este fél tíz órai kezdettel önálló teaestély lesz, csupa meglepetésnek ígérkező és szenzációsabbnál szenzációsabb magánműsorokkal. Erről

Hölgyek

figyelmébe

Szépen és olcsón készít

függőnyt ágyszerítőt
csipketerítőt fehérneműt
ágy neműt színes kézimunkát

montiroz párnákat — a

TOLEDO

kézimunkaszalon
és előnyomda, Cluj, Calea Regele
Ferdinand No 8. (Sipos udvar — a volt
Berényinéféle üzlet)

közelebbit a holnapi szám fog közölni. A műsor minden alkalommal teljesen díjmentes lesz, egy klubtagok, mint vendégeik számára, kiket ezúton hív meg a klubvezetőség.

A meteorológiai intézet jelentése. Budapestről jelentik: A meteorológiai intézet időjárásprognózisa szerint pappal emelkedő hőmérsékletű, derült, éjjel erősen hideg időjárás várható, helyenkint fagygal.

A bizonytalan állampolgárságu romániai lakosok utlevele. Mint Bukarestből jelentik, a belügyminisztériumban a rendelet beszüntette annak az osztálynak a működését, amely a bizonytalan állampolgársággal bíró romániai lakosoknak sürgős esetekben egyetlen utazásra jogosító utlevelet állított ki. Az egész országban nagy azoknak a lakosoknak a száma, akiket a békeszerződés értelmében megilletne a román állampolgárság, mivel az imperiumváltozás idején, azaz 1918 október végén az ország területén tartózkodtak és nem folyamadtak idegen állampolgárságra, de a román állampolgárok listájába sincsenek felvéve. A belügyminisztérium intézkedése következtében most ezek rendkívül kellemetlen helyzetbe kerültek mert sem család, sem üzleti ügyben nem utazhatnak külföldre, miután a rendőrfektura vagy a megyei prefektura utlevelosztálya csak az állampolgári igazolvány alapján szolgáltathat ki utleveleket. — Értesülésünk szerint több erdélyi városban mozgalom indult meg amelynek az a célja, hogy a belügyminisztérium rendeletének a visszavonására bírja, míg az állampolgárság ügye véglegesen el nem intéződik. Mi vel azok között, akiket a rendelet sújt, sok kereskedő és iparos is van.

* Külföldi tanulmányutamról hazaérkeztem. A legújabb párisi és bécsi modellek műtermében bármikor megtekinthetők. Blum Zsigmondé, a »Heli-con« iparművészeti műterem tulajdonosnője. Oradea, Str. Rimanóczy 4., I. emelet.

Az Uj Kelet nagyváradi előfizetői és hirdetői szíves figyelmébe! Tisztelettel értesítem az Uj Kelet nagyváradi előfizetőit és hirdetőit, hogy lapunk fiókkiadóhivatalát augusztus hó 20-tól kezdve Rimanóczy-u. 4. szám (I. em.) helyeztem át Az Uj Kelet érdekében történő mindennemű értesítések, panaszok vagy megkeresések ide kiildendők. Kiváló tisztelettel Blum Zsigmond.

Japánban nagy tömeg várta a német oceanrepülőket. Berlinből jelentik: Honkongi jelentés közli, hogy Huhnefeld báró repülőútjában Japán felől tegnap megérkezett Hanoóba. A német oceanrepülő érkezéséről előre tudtak s nagy tömeg várakozott reá. A repülőgép többórás késéssel érkezett s a lakosság érdeklődéssel vizsgálta a hatalmas turautat megtett Junkers-gépet.

Péntek, 1928 október 5.
A Kereskedelmi...
ind...
(Bucuresti tud.) A román...
jaiban re...
tályt és m...
osódkérés...
ellen, mint...
gati állam...
zelve a cs...
egyedül Ro...
merik és ép...
gazdasági...
Erdélyben...
vényben vo...
szeregyez...
egyetlen to...
Erdélyben...
talán feles...
erdélyi suly...
A neh...
(Cluj-Koloz...
tud.) Dacára...
zonnak, a f...
még nem...
A vidéki ke...
igyekeznek...
ezt azzal m...
tás régen...
földművesek...
nek téli sz...
hez hozzájár...
inkasszó mi...
hitelzámláj...
hogy a nag...
ujabb árut...
A legújabb...
következők...
Rizs: A r...
galomban...
Rangoo...
18, karolina...
Brazil, brut...
kokban.
Tésztanem...
lejes áron...
a cikkben...
Petroleum...
lenlegi ára...
16.20. Ebben...
kedés törté...
kartellárak...
finomított...
ben állandó...
neműek árai...
A »Steaua...
kerül. Bukar...
Neamul...
német tárgya...
követeléssel...
Steaua Rom...
saságot, am...
kitöltak a...
után a román...
lami vagyont...
Németország...
sua Románia...
legnagyobb...
pen a napok...
róleum társ...
lam foglalt...
kezére került...
ez a petróleum...
talmas állami...
kába jutott, a...
hanom a libe...
donosai. Anr...
vények hirtel...
akik azt hitté...
ság megszerz...
több százmil...
litológ ezért...

Közgazdaság

A Kereskedelmi Kamarák Szövetsége akciót indít a csődönkívüli kényszeregyezés bevezetésére

(Bucuresti, október 4. Az Uj Kelet tud.) A rossz gazdasági helyzet lefoglalásában rendítette meg a kereskedői osztályt és még sobasem fordult elő anyai csődkerés régi és becsületes kereskedők ellen, mint napjainkban. A művelty nyugati államokban mindenütt be van vezetve a csődönkívüli kényszeregyezés, egyedül Románia az, ahol ezt nem ismerik és éppen ez az oka annak, hogy a gazdasági helyzet teljesen elmérgesedett. Erdélyben meg két évvel ezelőtt is érvényben volt a régi csődönkívüli kényszeregyezésről szóló törvény, amikor egyetlen tollvonással eltörölték. Azóta Erdélyben egyik csőd a másikat éri és talán felesleges bizonyítanunk, hogy az erdélyi súlyos gazdasági állapotokat

mennyire aláásta ez a megdondolatlan intézkedés. A régi kereskedőknek még a csőd előtti jogukban volt moratóriumot kérni, amit majdnem minden esetben meg is kaptak, ellenben erdélyi kereskedőkre minden esetben irgalmatlan csőd várt, mely nemcsak a kereskedőt, hanem a hitelezőket is tönkretette. Most a bukaresti kereskedelmi kamara mozgalmat indított, hogy a csődönkívüli kényszeregyezést az egész ország területére bevezessék. Szomorú elégtétel ez a sok tönkrement erdélyi kereskedőnek, hogy most a régi kereskedők indítottak mozgalmat annak a rendszernek a bevezetésére, melyet két esztendővel ezelőtt bezártak.

A nehéz inkasszó miatt a fűszer és gyarmat-áruüzlet még nem indult meg

(Cluj-Kolozsvár, október 4. Az Uj Kelet tud.) Dacára a bekövetkezett őszi szonnának a fűszer és gyarmatáruüzlet még nem észlelhető a normális forgalom. A vidéki kereskedők, még mindig nem igyekeznek fedezni szükségleteiket és ezt azzal magyarázzák, hogy bár az aratás regén végetért, a vidéki lakosság, a földművesek még mindig nem igyekeznek téli szükségleteiket beszerezni. Ehhez hozzájárul még az is, hogy a gyenge inkasszó miatt a vidéki kereskedőknek hitelszámlájuk annyira megnövekedett, hogy a nagykereskedők nem mernek újabb árut rendelkeztetésekre bocsátani. A legutóbbi fűszerárak egyébként a következőképpen alakultak ki:
Rizs: A rizs árai változatlanok. A forgalomban lévő rizsfajták árai a következők: Rangoon 17, japán 18.50, splendor 18, karolina 21 lej vagonkötés esetén, ab Braila, brutto per netto 100 kg-os zsákokban.
Tésztaemlék: A makaroni jelenleg 20 lejes áron van forgalomban, tehát ebben a cikkben sincs változás.
Petroleumtermékek: A petroleum jelenlegi ára ab Cluj 7.20 lej, a benzíné 16.20. Ebben a két cikkben ismét emelkedés történt. Ezek az árak egyébként kartellárak, amelyeket azonban a legtöbb finomított nem tart be, míltal e cikkekben állandóan nagy a verseny. Az olajemlék árai nem változtak.

Krumplicukor, szirup, destrin: Az árak változatlanok, tekintettel arra, hogy a gyárak még nem jöttek új áruikkal a piacra.
Liszt: A 30/70-es beosztású liszt jelenlegi ára 10.40 ab Temesvár. Ebben a cikkben állandóan körülbelül 20-30 banis aringadozás van, ami az árspekulációnak tudható be.
Engros árak: Cukor: Kristály 33, por 34, kocka 36 lej, kilogrammonként ab gyár.
Kávé: Pörkölt 120, domingo 200 l, kilogrammonként.
Pörkálté: Valódi Frank 1/2 kilogrammos 78 lej, 1/4 kg-os 80, egy hatod kg-os 83 lej Gombolyú egy negyed kg-os 63 egy hatod kg-os 64, egy tized kg-os 65, egy tizenötöd kg-os 66 lej, 6 százalékos engedményre.
Kávépörkált: Enrillo 64, Rossil függékávé 82, Kathreiner Kneip malátakávé 44 lej kilogrammonként.
Kakaó: Korf prima 125, City 85 lej kilogrammonként.
Cukorka és csokoládé: Merkanti 41, Superior 43, selyem Fourré 57, prima 86, Gelleér áru 92 lej. Giliszta cukorka 150, giliszta csokoládé 250-500. Szalmiákszelet 170, Gummicukor 150-200, Stollwerck karamellák 10 százalékos engedménnyel, Kandia karamellák 102 lej kilogrammonként, ab gyár.
Sósorszész: Diana 17, Stella 8, Higiea 7 lej kis üvegenként.

A „Steaua Romana” ismét német kézre kerül. Bukarestből jelentik: Jorga lapja, a Neamul Romanesc szerint a román-német tárgyalások alatt a németek újabb követeléssel álltak elő. Azt kérik, hogy a Steaua Románia petroleum részvénytársaságot, amelyet még a háború előtt alakítottak a németek és amelyet a háború után a román kormány, mint idegen állami vagyont lefoglalt, most visszaadjuk Németországnak. Ismeretes, hogy a Steaua Románia egyike a leggazdagabb és legnagyobb petroleum társaságnak és éppen a napokban derült ki, hogy ez a petroleum társaság, amelyet a román állam foglalt le, mégis a liberális bankok kezére került. Minden lap megírta, hogy ez a petroleum társaság illetéktelenül hatalma: állami petroleum telepek birtokába jutott, azóta, hogy nem a németek, hanem a liberális bankok lettek a tulajdonosai. Annyak idején a petroleum részvények hirtelen estek és a liberálisok akik azt hitték, hogy a petroleum társaság megszerzésével jó üzletet csinálnak, több százmillió lej kárt szenvedtek. Állítólag ezért vált szükségessé, hogy az

állam saját petroleum területei átengedésével „kárpótolja” a liberális bankokat és mit lehet tudni, talán ezért merült fel most a tárgyalások során az az ötlet, hogy Románia visszaadja a németeknek ezt a petroleum társaságot, amely „berántotta” a liberálisokat. Minderről Jorga lapja csak a következőket mondja: — Az ország érdekében állott-e, hogy ezt a petroleum társaságot nacionalizáljuk, vagy az ország édekei kívánják meg, hogy ezt a petroleum társaságot visszaadjuk most a németeknek? Sem az egyik sem a másik esetben nincs szó az ország érdekéről, csupán a liberális párt érdeke játszik itt szerepet.

Utazó urak! Hotel Park
 (vis a vis gara Satu-Mare)
Restaurant Katz המלון החדש
 házilag készített, gyors és figyelmes kiszolgálás. Garantiált féregmentes szobák kaphatók

Színház - Művészet

Orpheus és Euridike

(Glück operájának premiére a kolozsvári Román Operában)

A kolozsvári Román Opera tegnap este nyitotta meg kapuit Ch. W. Glück leghíresebb operájával, Orpheus-szal. Az Opera erre az alkalomra innapi köntösbe öltözött. Kellemes meglepetést okozott a frissesség, ami a falakról áradt. Az aranydíszítések uirafestve ragyogtak s a fényes fover szinte becsédes melegséggel fogadta az innapi meggyitóra önző közönséget.

Orpheus és Euridike megalto meséje szinte tökéletesen interpretálódik Glück musikáján keresztül. Könnyed, drámai zene, amelyben énekes mondánivalójának igen nagy szerep jut. Glück drámai igazságokat keres zenéjében és ezt meg is találja. Ennek köszönhető, hogy utóda Beethovenen keresztül Wagnerig el tudtak jutni addig a pontig, hogy megteremték az egységes operát.

Az előadás általában a siker jegyében zajlott le. A rendezés nehéz munkáját ért, amely egységbe igyekezett tartani ezt a természetnél fogva széteső Glück-operát. Bretan Miklóst, az opera főrendezőjét illeti elismerés. A szereplők közül Euridike szerepében Dobranskaia kisasszony és Amor szerepében Solovia asszony elég illuziót kellettek. Orpheusz szerepét véleményünk szerint egy férfi szereplő sokkal jobban tudta volna betölteni. Lya Pop gyönyörű alt hangjának ellenére sem felel meg erre a szerepre. A kórusról ezúttal is csak a legjobbakat mondhatjuk. A hátletről pedig külön kell megemlékeznünk.

A két utolsó képet tulajdonképpen a ballet dominálta. A gyönyörű Glück-musika szinte átölelte a táncoló együttest, amely a zene hatása alatt érzékeltetni tudta Orpheus és Euridike történetét. Gedeleanu Ilonka, aki a primaballerina szerepét töltötte be, plasztikus táncművészetével lelket öntött a ballethe. Horváth Elza méltó partnere volt. Ugy a ballettet, mint az énekeseket melegen ünnepelte a zsúfolt ház közönsége. (h. e.)

A Magyar Színház műsora:
 Péntek: 3 1/2, 5 1/2, 7 1/2, 9 1/2-kor: **Elsodort Ember.** (New-York, London, don, Páris, Budapest film-szenzációja: Irta Bíró Lajos. Főszereplő Emil Jannings. Helyárak: 3 1/2, 5 1/2-kor: 30, 20, 10 lej 7 1/2, 9 1/2-kor: 40, 30, 20 lej).

Szombat: 3 1/2, 5 1/2, 7 1/2, 9 1/2-kor: **Elsodort Ember.** Helyárak: 3 1/2, 5 1/2-kor: 30, 20, 10 lej. 7 1/2, 9 1/2-kor: 40, 30, 20 lej.

Vasárnap d. e. 11 órakor: **Szenzációs kacagtató Matiné-műsor.** Helyárak: 15, 10 lej.

Vasárnap d. u. 3 1/2, 5 1/2, 7 1/2, 9 1/2-kor: **Elsodort Ember.** Helyárak: 3 1/2-kor: 30, 20, 10 lej. 5 1/2, 7 1/2, 9 1/2-kor: 40, 30, 20 lej.

Jegyek délelőtt 9 óratól 1 óráig váltathatók.

A színháziroda közleményei:

A jövő hét nagy színházi szenzációja: a Gyurkovics fiúk premiéréje. Nehány napi távollét után hétfőn már visszaérkeznek színészeink s még aznap folytatják a próbákat. A nyolc napra megszakított előadássorozatot kedden este ismét folytatják. Szerdán este pedig már premiér lesz a színházban: Herczeg Ferenc példátlanul népszerű, ragyogóan székes, finom műve, a Gyurkovics fiúk fog bemutatásra kerülni és pedig operett formában. Az átdolgozást Farkas Imre végezte s ugyancsak Farkas Imre, a Nótás kapitány népszerű szerzője komponálta a Gyurkovics fiúk pompás zenéjét. Elsodort ember-láz Kolozsvárott. Az Elsodort ember híre mind szélesebb körökbe terjed s olyanná válik, mint a

folyton emelkedő ház, olyanokhoz is ért, akik sohase érdeklődtek a moziképek iránt. Az Elsodort ember még azokat is szenvedélyes mozilátogatókká teszi, akik addig sohase jártak moziba. Soha sem volt még film Kolozsvárcit, amelyet olyan sokan néztek volna meg, mint az Elsodort embert. Minden nap vetítik az Elsodort embert: Első előadás 3 órakor. (30, 20 és 10 lejes helyárak). Második előadás negyedhatkor (30, 20 és 10 lejes helyárak). Harmadik előadás félnyolckor (40, 30 és 20 lejes helyárak). Negyedik előadás háromnegyed 10 órakor (40, 30 és 20 lejes helyárak).

Mozimatiné a Szinkörben 15 és 10 lejes helyárakkal! Vasárnap délelőtt 11 órakor kacagtató nagyszíni műsorral matiné lesz a Szinkörben. Négy hatatlalmai mulatságos hobozat kerül színre: 1. Szellemek háza. 2. Revolveres kártyajáték. 3. Privát szerencsétlenség. 4. Tengerész a holdban. Rendkívül olcsó helyárak. A naphelyben és földszinten minden hely csak 15 lej. Erkélyen minden hely 10 lej.

APRÓHIRDETÉSEK
 Egyszeri közlésnél egy szó 5 lej, vastagabb betűvel 10 lej. Legkisebb apróhirdetés 5 lej. Állástkeresőknek 30 százalékos kedvezmény. Apróhirdetések díja előre fizetendő. Jelleg levelet csak úgy továbbítunk, ha portó bélyeg mellékelve van. Eljegyzési hírek díja 250 lej, eljizetőknek 150 lej.

Orth. kóser házikoszt ismét kapható nálam, abonansoknak és kihordásra is. — Grün Zsigmondné, Str. Filippescu (Sz. utlélek-utca) 13.

Azonnali belépésre kerestek posztószakmában jártas ügyes kiszolgálósegéd. Cim a kiadóban.

Étterm áthelyezés Brassóban.
 Tisztelettel értesitem az utazó urakat, hogy Brassóban, a Kórház-u. 18. sz. alatt levő orth. kóser éttermet 1. hó 26-án, a Korona-szálloda közelében levő Szt. János-u. 16. sz. alá helyeztem át. Elsőrendű házi koszt. Figyelmes kiszolgálás. Utazóknak 10% kedvezmény. További sz. partfogást kér Rosenbaum E. J.

Elsőrendű könyvkötő szakmunkásokat keres
 a Cartea Româneasca, Str. Dorobantilor 14-16.

Héber (העברית) német tanárak t adni megyek házhöz. — Szives érdeklődés „Jegytelen” jellegére a kiadóba.

Bécsbe és Csehizlo-vákiába
 utazom október közepén, Mindenemfi megbízást rendkívül olcsón vállaltok. Referenciákkal az Uj Kelet szerkesztősége szolgál. Megkereséket „Bécs” jellegre a kiadóba.

Die תורה der orth. Kultusgemeinde zu Deva sucht einen ausgezeichneten **תלמוד תורה** der auch **תלמוד תורה** unterrichtet. Gehalt 3000 Lei, Wohnung und Wanderkost. Offerte an Diamantstein Jakob, Práes, Deva 1166

Egy vagy másfél loerjú villanymotort megvételre keresek. Nauler, Cnti, Calea Dorobantilor 16.

Garzel
 fierarie - vasúzet
CLUJ
 (Kolozsvár) P. M. Viteazul 13. szám.
 Telefon 10-43

Két szoba konyhás lakást keresek, lehetőleg fürdőszobával. Cimet a kiadóba kérek

Ertesítés!
 A hölgyközönség szives tudomására hozom, hogy divatszalonomat az Izabella-u. 7 (Ovár) alól a Teleki-ucca 2 szám alá helyeztem át és kérem a nb. hölgyek további szives támogatását. — Székely Sári női divatszalon

Hirdessen az Uj Keletben

SOLON LYDIÁBAN

Írta: THEODOR HERZL.

Solon erejének és szellemének javában volt, amidőn elhatározta, hogy elhagyja Athént. A törvény oszlopain már urva állottak törvényei. A polgárok számára azonban ezek a törvények nagyon is újak voltak. Naponta jöttek férfiak, minden osztályból és olvasták, csodálkozással és ellenszenvvel. Solon törvényeit. Solot barátja, Hipponikos így szólította meg:

— Ime, láthatod, mennyire nem tesznek törvényeid...

— Mert újak, Hipponikos. Az én törvényeim sem jönek, de nem is rosszak. Az új törvények sok tekintetben hasonlítanak a borhoz. Erniök kell, miután leiszüretelték.

— Solonom, nem voltál sokevel szemben sem igazságos. Ezért nem csodálkozom, ha a Pentakosiumedimnánk, a lovagok és a Zeugiták is ellened vannak. Méltán, hisz te a negyedik osztály barátja vagy, amelyhez valójában azonban te nem tartozol. Am ezek is zugolónak lelkükben s ha nem tisztelnének téged oly vakon, mert a minap elengedted adósságaikat, valószínűleg fellázadnának ellened.

— A törvények, Hipponikos, nem elégtelnek ki minden embert. Balga és álmódó, ha épenséggel nem tisztességtelen szándéku ember az, aki a törvények által bárkinek is meg akarja nyerni a lejtését. A törvény csak mindenkinek elégedettségén nyugodhat.

— Még egy zsarnok sem gondolkodhat másként.

— Csak nem mondaná meg, kedves Hipponikusom. Az én törvényeim titkos értelme, barátom, hogy mindenkinek elvisehető elégedettségét állítja elő. Ezt a helyzetet elértem. Most már csak azzal törődöm, hogy hogyan tartom fenn a jövőben is. Mert ez csak egyedül én tehetem.

— Tehát király akarsz lenni, Solon?

— Épenseggel nem! Barátom vagy és mégis mily kevésbé értesz! En ugyan részéről meghoztam ezt az áldozatot Attikáért s az Akropolison el tudnám foglalni magas elődöm, Kodros székét. Ki akadályozná meg az eupatridák közül? Am miért ismétlem meg Kylon kalandját? Hisz bizonyos, hogy csakhamar Kylonhoz hasonlítana tettem s az általam teremtettem rend egy látszana, mintha a saját magam előnye kihasználására jött volna létre s a nyugtalanság demagógiái minden bizonnyal kihasználnák mindazt, ami most titkos gazdagsága törvényeimnek. Máris félelemmel tölt el hatalmam s ez a hatalom veszedelmét jelent a törvényeimre. Nézd, napról-napra a tengerparttól és a hegyek közül férfiak jönnek hozzám és kérdeznak, vajjon nem könyöríthetnek-e valamilyen rendelkezéseimen. Hisz én, mint mindenható első Archon, tehetem azt, amit akarok. Azonban lehetek én úgy, Penelopeként, hogy éjjel feljetelem azt, amit nappal beszéltem? Ezenkívül vannak mások, különbözően a szegényebb kézművesek között, akik egyes intézéseim okát szeretnék tudni. Azonban ez is hiábavaló szorgoskodás volna részéről, sőt inkább ártana, ha az egyesnek magyaráznom meg azt, ami csak az állam egészének szempontjából érthető. Kétségtelen, vannak kemény intézkedések törvényeimben. S néha nekem is fájnak az emberek, akiknek fájdalmat kellett okoznom s nekem is jobban esne, ha archoni tisztségemet letehetném. Az emberek azonban, meg vagyok győződve, hogy a szükség esetén ismét hívnanak, mert Attikában az egyetlen vagyok, akiben bíznak. S akkor eljönne a nap, amikor szájalomból, vagy azért, hogy a nép kegyét megszerezsem, lyukat ütök törvényáblámban. Ember vagyok, Hipponikos és félek a gyöngeségeimtől.

— Ez tényleg kellemetlen állapot, — mondotta Hipponikos elgondolkodva. S mit fogsz most tenni? Szemeidből úgy látom, hogy már határozottál.

— A halálra gondoltam. Mert nagy volna, ugyanolyan nagy, mint Kodros

áldozata, ha a mérgeppoharat kiüríteném. Ebben az esetben senkinek se volna ereje megváltoztatni törvényeimet. Athénnek azonban még szüksége van rám. Lykurgos és Miltiadas, Kypselos fia. Megakles és rokonom, Peisistratos az országot halálom után minden bizonnyal ronggyá szaggatnák. Az elkedvetlenül Peisistratos, akit különben is a legveszedelmesebbnek tartok. Ő t. i. a legszeretemeitöbbs. Ezért tehát úgy akarok cselekedni, hogy a nép számára ne veszszek el teljességgel, még ha ki is vonom magam közülök. Nagy utra megyek tehát. Azt akarom, hogy a polgárok szabadságoljanak. S amíg visszajövök, akkorára törvényeim hussá és vérré válik bennük. Távollétemben ugyanis, attól való félelmében, hogy bosszút állók viszszerterem után, senki se merésze megváltoztatni. A távollévő Solon félelmelebb, mint az, akit napról-napra látnak. Így védem meg törvényeim a pártoktól, a zsarnokoktól és magamagamtól.

Igy beszélt Solon. És arra gondolt hogy tíz évig marad távol hazájától. A polgárokkal pedig meegértette, hogy miután mint Archon teljesítette a kötelességét, most a saját dolgai után néz. Az állam részéről ugyanis semmiféle előnyben se szeretne részesülni. Kereskedő volt és nem is akart egyéb lenni.

Solon bucsuja nagyon rosszul esett az athéniaknak. Az általános elégedetlenség azonban köszönhető és hálaadássá változott, amidőn a törvények szerzője elvult. Solon pedig vítorlázott keresztül a borszínű tengeren. Szerető tekintettel nézett vissza Attika partjai felé, amely halványult és eltűnt a fénylő nap porában. A melle sóhajokkal tell meg és a szeméi teli voltak könnyel. S ekkor a költészet jött a vigasztalására; s miakart a hajó a rózsásködű Kykladok mellett siklott tova s Andros, Tenos és Naxos szigete mellett haladt el, később pedig Rodos mellett, ki a Karpatiai tengerbe, — azalatt Solon boldog hexameterekben énekelte ki lelkéből a fájdalmaikat. S mint ifjusága napjaiban, most ismét nem volt egyéb, mint kereskedő és költő.

Legelőször Egyiptomban állt meg hosszabb tartózkodásra. Egyiptomban elmélyedő óráinak a heliopolisi Psenophis és a saisi Sonchis voltak a társai. Ezeknek az okos és képzett papoknak köszönhette az első oktatást Atlantisz szigetéről, amely a boldog időkben, tul Herakles oszlopain, ragyogott, s amely mos már eltűnt a tenger felszínéről, mert ott oly pompás volt élni. S csak miután az egyiptomiak bölcsességével úgy telezsította magát, mint egy szivaes, utazott tovább. Cyprus szigetén egy uralkodónak volt szívesen látott vendége, akinek királyi vendégszeretetét kedélyének gazdagságával fizette meg. Azt tanácsolta a királynak, akinek városa, Apeia, egy kedvezőtlen magaslaton feküdt, hogy az egész várost a hegyről le, a pompás síkságra helyezze. Mert Solon tekintete mindig a nagyra és az emberek javára irányult. A király az új városnak a nemes athéni tiszteletere, a Soli nevet adta.

Innen Solon Sardesbe utazott, Kroisoshoz, a lydiaiak kincsekben dúlakodó királyához. Kroisos kezdetben a kevésbé előkelő emberek módjára, kincseinek fitogtatásával akart hatást gyakorolni Solonra. Solon a tolakodó pompát udvariasan és közönnnyel szemlélte. Egyáltalán nem tört ki a Kroisos által várt csodálkozásban, ami Lydia hiu urának kissé rosszul esett. Mindazonáltal vendégével szemben jóindulatu maradt, sőt annak nagyon is filozófiai megjegyzéseit az igazi boldogságról, türelemmel hallgatta. Ha Solon az ő önkéntes száműzetésében úgy gondolta, hogy senki sem nevezhető halála előtt boldogoknak, úgy ezt Kroisos jobban tudta. Ő tudniillik boldog volt. A gazdag Lydia tartozott uralma alá és engedelmekedett neki. A görögöktől és perzsáktól nem kellett tartania. Az ország belsejében pedig olyan nyugalom volt, ami az uralkodást egyenesen kelle-

massé tette. Ehhez járult még család boldogsága. Hisz Kroisosnak volt ama mondabéli lydiai királyi nő a leánya, Omphale, akinek a szüzességét csupán látni is gyönyör volt. Ezenkívül Kroisos még értett ahhoz is, hogy az életet változott kellemességek által díszítse. Így megszerezte magának a szellem élvezeteit, melyek nélkül a hatalom és a gazdagság csak a nyers kedélyeknek szerez örömet. Művészetek és bölcsesek szívesen látott vendégül és Hellas legjobb férfiai voltak a barátai. Ezekben a napokban a meseköltő Aesopus volt a vendége. Ennek a felvilágosodott költőnek egy bizalmas órán elárulta Kroisos csodálkozásait Solon hidegsége és egykedvűsége felett.

— Ne csodálkozz, oh király, — szól Aesopus, — a bölcsék mind ilyenek. A muló dolgok nem érdeklik őt. A bölcsék mindig az örökkévalóság gondolatával játszanak, mint a macskák a pamutgombolyaggal.

Solon sokáig tartózkodott Sardesben és Kroisos napról-napra több megbecsülésben részesítette az athént, aki oly hajthatatlan, amellet azonban oly kegyes természetű volt. Így például megszokta, hogy Solon tanácsát az állam minden fontosabb ügyében kikérje. Egy alkalommal a lakománál ültek, a király, az atikaj politikai és a meseköltő, rózsakoszoru övezte fejekkel. Kroisos ma sokkal hallgatagabban ürítelte poharát, mint különben. Sem a tánc, sem a fuvola édes zenéje nem tudták eloszlatni a fellegetek homlokáról, miakart a más kettő halakyoniai álrukba sippedtek Aesopusnak végül is fellőnt a király kedélytelensége.

— Megmondom az okát, barátom, — mondotta a király — és intett a rabszolgáknak, hogy azok eltávoztak. Ezután folytatta:

— Ma került elm uralkodásom legnehezebb feladata, olyan hirtelenül, mint a sors. Soha életemben nem könyörögtem még oly forrón az istenekhez, hogy utat mutassanak nekem.

— Mi ez a feladat Kroisos? — kérdezte Solon nyugodtan.

— A Chiosz szigetbéli Bolisoból egy jóniai származású fiatalember jelentkezett előttem és leányomat, Omphalét kérte házastársul.

— Királyi vérből származik? — kérdezte Aesopus.

— Talán nagyobb, mint minden király — válaszolt Kroisos; bár apja csupán egy bolissosi szegény kézműves.

— Nem értelek, — vélekedett Solon.

Kroisos pedig beszélt:

— A fiatalember azt állítja, hogy talál valamit, ami az emberi szükségét egyszersmindenkorra száműzi a földről. Ezt a találmányt nekem, sőt nem is nekem, hanem a lydiaiaknak, illetve az emberiségnek akarja adni. S ezért az az ajándékért csak egyetlen egy díjat követel, Omphalét, akit végtelenül szeret.

— Nemes rossz izlése, — jegyezte meg Aesopus.

Solon azonban érdeklődött. Mi az, amit állítólag megtalált.

— Magyarázza meg ő, — szól Kroisos, és megparancsolta, hogy hozzák be az ifjút.

— A bolissosi Eukosmos belépett. Nemes termete volt és a jóniai cihont melbőséggel viselta. Arca, mint a tej és a ver, a tekintete meg szinte világitott a világosszöke ifjai szakáll mögöl. Különösen büszkén és mosolyogva ragyogtak kék szemei.

— Eukosmos! — mondotta kegyesen a király, — ezek az urak a barátaim, Szabadon beszélhetsz előttük, ugyanúgy, ahogy hozzám beszéltél. Beszélj a csodaszere dről.

— Ime, — mondotta Eukosmos meleg hangon, amely a férfiak szívébe hatolt, és egy kis zsákokskát a magasba emelt.

— Mi ez, arany? — kérdezte Aesopus.

— Sokkal több — mosolygott Eukosmos. Sokkal több, mint arany!... Liszt! A meseköltő vidáman fordult Solon felé: — A mi fejedelmi házigazdánk szórakoztatásunkra nyilván egy játékot talált ki.

— Nem, — kiáltott Kroisos, kissé türelmetlenül, — ez komoly, legalább is ő azt mondja. De beszélj te, Eukosmos!

— Ez liszt, — ismégelte a bolissosi ifju, — liszt, amit én magam állítottam elő.

Aesopus a hasát fogta a neveléstől: — Na persze, béreltel egy szántóföldet, arattál rajta és azután kövek között lisztet öröltél. Hasonló dolgot már nagyon sokszor tapasztaltam.

Eukosmos csendesen elnézett a nevelők felett.

— En nem béreltem szántóföldet, nem is arattam és így nem is öröltem meg kövek közt. Ezt a lisztet egészen más módon nyertem.

— Más módon? — mormolta Solon.

— Pedig a legjobb buzalisz-hez hasonlít, — tette hozzá Kroisos. A kenyér, amit ma a lakomán ettünk, ebből a lisztből készült.

— Pompás ize volt, — csodálkozott Aesopus.

Solon keményen rászólt az ifjura:

— Ne üzz velünk tréfát, gyereki! Ha a király izz is engedi, hogy tréfálj vele, úgy legyen annyi tisztelet benned, hogy élemedett emberekkel ne üzz tréfát.

Eukosmos nyugodtan válaszolt:

— Tudom; te vagy Solon és én becsüllek téged. Az örök Zeusra esküszöm neked, hogy úgy áll a dolog, ahogy mondtam. En rájöttem arra, hogy lisztet állítok elő anélkül, hogy a mezők termését felhasználjam. S ezt a lisztet olyan anyagból készítem, amely a természetben kiapadhatatlan mennyiségben fordul elő. Olyan sokat tudok belőle előállítani, amennyi nekem tetszik, még pedig a legcsekélyebb fáradsággal. Sok száz földmívelő aratásá az én módszerem által egy egyetlen ember egy nap alatt elő tudja teremteni.

— Nevezd meg a módját, — mondotta Solon, — különben megvetlek, mint egy hazugot.

(Folyt. köv.)

Imperial, Agfa, Mimosafényképészeti cikkek és gépek
Révész Ernő, T.-Mures

Nagy raktár

művészi, szines, párisi, vörös, zöld, lila, virágos és humoros

Kérjen árajánlatot

képes levelező-lapokból

Különleges választék karácsonyi és újévi képes levelező-lapokból a legolcsóbb árban.

Olcsó képes levelező-lapok:

darabja 150 Virágok, Gyerekek, Hollandi, Fantáziás

100-as felületű mintázattal darabja 150

Ujévi és karácsonyi levelező-lapok darabja 150 lei

„CARTEA ROMANEASCA” gyárban

Cluj-i fiók: Str. Dorobantilor (Honvéd-u) 14-16. sz.

KIADÓK
St
SZERKE
Ejje
ELOFIZE
Egés
Félév
Ngy
Eyl

IX evio

1928 O

* 5

A korlá

Alábi
galaton
Temes
johadna
ujságola
ben ha
rája, an
nekkel
át és s
sikra a
dekében
ugyanca
ostorozz
zsimodt

A regái e
találó kifj
országja. Hűp
ja, nem rom
hogy ő a sz
nak.

A fenti sz
voltaképen e
tösegék or
1918-ig nem
formálva a
sülés óta eite
állapíthatuk
gal alkalmaz
nos, nap-nap
hogy a mai F
gi, a korlátl

Ezt a meg
utóbbi petro
mények erős
dokumentálj
sem találhat
Nálunk mind
lelem és min
össze-vissza.

A nemzeti
ügymiszteré
egy igen obj
állapot az el
sebb, mint ha
ták meg. Hog
ciót kellene e
ról könnyen
egységnek a
gény fekező e
lejt lopott és
erte. Ilyenfor
összűntetés v
oszlunk az or
zött, egy-egy
esztendő bört

A legtöbb e
nyes szankció
ott, ahol az ill
ségeiről van sz

Hölgye

Kérjük kö
tainka

Tiszta gya
Kaschka g
Gyapju Sp
Gyapju sel

H
Meriana és k